

İKTA DERGİSİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları

Yıl: 2 • Sayı: 11 • Eylül 2026

*Bir Resim ve
Düşündürdükleri / 1*

Başlarken / 3

*Kimsesizlerin Kimsesi
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 4*

*Anlamak, Hissetmek ve Boğulmak: Günümüzde
Overthinking ve Çaresizliğin Anatomisi
ALPER ESKİKILIÇ / 7*

Ressam Memik Kibarkaya İle Bir Söyleşi / 9

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler / 13

*Sezai Karakoç ve Monna Rosa Şirinin Hikâyesi
ŞAKİR DİCLEHAN / 14*

*İyi İnsan
ÖMER ÇAĞLIN / 17*

*Söylenmek Değil Söylemek
SÖNGÜL CÖMERT / 18*

*Medeniyet Tasavvuru ve Toplum Bilinci
ALTAN AYDEMİR / 19*

*Kıraathaneler Mi? Kahvehaneler Mi?
AHMET SANDAL / 20*

*Kahvehane'den Kiraathane'ye Projesi Açılışında Ali
Küçükdağlı'nın Konuşması / 22*

Edebiyat Bulmaca / 24

*Kahvehaneden Kiraathane'ye Kitap Okuma Kültürünün
Yagınlaştırılması Projesi Açılış (Lansman) Toplantısı / 26*

*Kahvehane'den Kiraathane'ye
Projesi Açılış Toplantısından
Resimler / 29*

*İnsan Kitap ve Topluma
Dair Veciz Sözler / 32*

*Tarımda ve Tıpta Madenlerin Kullanımı
BORA DURMUŞ / 33*

*Aşağı Ovacık Köyünün 1955 – 1960 Yılları
Arası Durumu Yaşamın Şiirlere Dökümü – II
MEHMET (AKKAŞ) GÖRGÜLÜ / 34*

*Toprak
ALİSA ÇİÇEK AKYOL / 35*

*Çanakkale'de
VAHAP DABAKOĞLU / 36*

*Dikey Hapishanelerden Dijital Kozalara:
Bakışımızı Kim Ayarlıyor?
YUSUF ÇELİK / 37*

*Bu Topraklar; Yaşamın Tercih Edilmiş Hikayesi
HÜSİNİYE FURAL / 39*

*Koltuk
AYHAN AYGÖRDÜ / 42*

*Nüfus Azalışını Önlemek
Politik Hamlelerle Mümkün mü?
YEMİLİHA ÇETİN / 43*

*Umre Tecrübem 4 "Mekke Günlükleri"
Merkezini Kaybeden ve
Kâbe'nin Hatırlattığı Ben
SABAHATTİN TURAN / 46*

Bir Resim ve Düşündürdükleri

Kahvehaneler, kafeler, çay ocakları ve benzeri yerler, halkın sosyal ihtiyaçlarını karşıladıkları ve arkadaşları, dostları ile bir araya gelerek sohbet imkanı buldukları ve vakit geçirdikleri alanlardır. Bu alanlar, vatandaşlar için bir alan olarak görülse de, o alanların sahipleri açısından o yerler, birer işyerleridir. Kahvehaneler, kafeler, çay ocakları ve benzeri yerlere bir alan olarak baktığımızda, buraların birer kitap okuma yerleri, kültürel etkinliklerin yapıldığı yerler olarak görülmesi mümkündür. Ancak oraları bir işyeri olarak gördüğümüzde durum değişir. Oralarda okey, kağıt ve tavla gibi oyunlar oynanacak ki, oyun ya da sohbet sırasında çay, çörek, börek yiyilip içilecek ki, o yerlerin sürdürülebilirliği olsun.

Bu nokta itibarıyla, kahvehaneleri tamamıyla bir kültürel alanlar haline getirmek çok muhtemel görülmemekle birlikte, mevcut haliyle tamamen kültür dışı, dedikodu yapılan ve “vakit öldürülen yerler” olarak da düşünmek yanlıştır.

Orada okey, tavla, iskambil gibi oyunlar oynandığı kadar, kitap da okunursa, dedikodu ve boş sözler ile vakit öldürüldüğü kadar fikirler de medenice tartışılırsa en doğru olanı budur. En azından mevcut duruma göre daha doğru olanı budur. Çünkü mevcut durumda, maalesef, kahvehaneler, insanların sabah 9’dan akşam 9’a nerdeyse, 12 saat yalnızca kağıt, tavla, okey gibi oyunlar oynanıp dedikodu ürettikleri yerlerdir. Bu haliyle kahvehaneler elbette kabul edilemez.

Biz kahvehaneleri bu haliyle kabul etmediğimiz için, bir proje düşündük ve bunu İçişleri Bakanlığı’nıza sunduk. Bu projemiz Bakanlığınız tarafından kabul gördü ve uygulamasına 1 Temmuz 2026 tarihi itibarıyla başladık. Nasipse 6 ay boyunca projemiz Ankara’nın 5 İlçesinde (Çankaya, Mamak, Keçiören, Yenimahalle ve Altındağ ilçelerinde) sürdürülecek ve kahvehanelerde okuma köşeleri kurularak kırıathane kültürünü yeniden canlandırılacaktır.

Kırıathane kültürü derken, Ecdadımızdan miras Kırıathaneler akla gelmelidir. Kırıat okumak demektir. Kırıathane, kitap okunan yer demektir. Osmanlı’da kahvehane değil, kırıathane vardı. İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği (İKTA-DER) olarak, İçişleri Bakanlığımızın maddi yardımı ve destekleriyle ve Ankara Kahveciler Esnaf Odası ile birlikte müştereken 01.07.2026-31.12.2026 tarihleri arasında “Kahveden Kırıathaneye: Dijital Bağımlılıkla Mücadele

ve Okuma Kültürünü Yaygınlaştırması Projesi’nin uygulanmasıyla, özümüze dönüşün bir provasını yapmış olacağız.

Bu projeden çok umutluyum. Tabi benim umudum, elbette yüzde yüz bir başarı değildir. Yani tüm kahvehaneleri birden bire tamamen kırıathaneye, yani özüne döndürerek tümüyle kitap okunan kültürel mekanlar haline getirmek gibi bir iddiamız yoktur.

Geçen gün İçişleri Bakanlığında bir yetkilinin şahsıma tevcih ettiği, “Ahmet Bey bu proje ile kaç kişiye ulaşmayı hedefliyorsunuz” sorusuna verdiğim cevabı burada da tekrarlıyorum.

“Yalnız bir kişiye ulaşmış olsak, yani bir kişi bir kahvede bizim bu proje kapsamında kitaplığa hediye etmiş olduğumuz kitabı okusa ve ondan faydalansa bu bizim için başarıdır.”

Aynen şu misalde olduğu gibi.

•Bir adam, bir gün bir deniz sahilinde yürüyüş yaparken, denize telaşla bir şeyler atan bir kişiyi farkeder ve ona sorar: “Ne yapıyorsun böyle?” O kişi cevap verir: “Bu kumsala vurmuş ve denize ulaşamayan denizyıldızlarını kurtarmak için onları tekrar denize atıyorum.” O adam buna karşılık şöyle söyler: “Bu kumsalda binlerce denizyıldızı kıyıya vurmuş. Bunların hepsini kurtaramazsın ki. Bir tane denizyıldızını deniz tekrar atmakla ne değişecek?” O kişi kumsaldan bir denizyıldızını daha eline alıp denize attıktan sonra çok manidar bir cevap verir: “Bu denize attığım denizyıldızı için çok şey değişti.”

Biz de kendimizi kumsala vurmuş denizyıldızlarını denize kavuşturan o adam misali, insanlarımızı, hatta tek bir insanınızı kitapla buluşturursak ne mutlu bize!

İşte bizim bu resimde özetlenen bu projemizin mütevazı hedefi budur. Hedefin de ötesine ulaşırsınız inşallah.

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI (İKTA) DERGİSİ

“İnsan, İlim, İrfan, Kitap, Kültür, Eğitim ve Toplum”

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği adına

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ahmet SANDAL

Başyazar

Ali KÜÇÜKDAĞLI

Yıl: 2

Sayı: 11

Abone Bilgileri

Dergimize abone olmak isteyenlerin, 1 yıllık abonelik ücretini aşağıda belirtilen IBAN numarasına peşin olarak yatırmaları gerekmektedir.

Abone Bedeli

Aylık: 100 TL

Yıllık: 1.200 TL

Banka Hesap Bilgileri

Banka: Türkiye Emlak Katılım Bankası

Şube: Kızılay Şubesi

IBAN: TR93 0021 1000 0008 1440 1000 01

Açıklama: Ad Soyad – Dergi Aboneliği

İdare Yeri

Eti Mah. Toros Sok. No:1/7

Çankaya/Ankara

Tasarım ve Baskı

ARCS Matbaa Sertifika No: 49427

Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad. No: 74/101

İskitler /ANKARA

Basım Tarihi: Eylül 2026

ISSN: 3108-5512

E- Posta: insankitaptoplum@gmail.com

“Bu dergideki yazıların idari ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ahmet SANDAL

Başlarken

Dergimizin elinizde bulunan 11 sayısının elinize ulaşmasını nasip eyleyen ve Bizleri kendi yolunda çalıştıran Cenab-ı Hakk'a (cc) şükrediyorum, hamdediyorum. Rehberimiz Sevgilimiz Hazreti Muhammed'e (asm) kâinattaki zerrelerin adedince salat ve selam gönderiyorum.

İKTA Dergisi 1, 11, 111, 1111, 1111 ve ila ahir safha safha devam edecek inşallah. Buna tüm samimiyetimle inanıyorum. 1 bir safhadır ve en mühim safhadır.

Gerçekten de 1 her daim en mühim aşamadır. Bir olmazsa hiç başlangıç olur mu?

Başlamak gerekir ki, devam etmek ondan sonra gelsin.

Biz Hakk'ın (cc) ihsan, yardım ve inayetiyle başladık. Bu ilk safhadır. O safhada zaten ihsan, yardım ve inayet olmasaydı, bu Derginin 11. Sayısı elinizde olmazdı.

Biz neyiz ki Dergi çıkartacağız? Biz kimiz ki böyle 11 sayıdır bir Dergiyi devam ettireceğiz.?

Vallahi yardım ve inayet, ihsan ve yardım olmasa Yüce Rab-bim'in (cc) Biz bir hiçiz.

Şu anda Dergimizin ikinci safhasındayız, çünkü 11. sayıdayız. Üçüncü safha 111 de nasip olacak ve diğer safhalar da nasip olacak. Tabii her safhayı görmeye her faninin ömrü yetmez. Yani şunu demek istiyorum. Bu dergi Allah'ın yardım ve inayetiyle Biz olmasak da yoluna devam edecek. İnşallah.

Bu Dergiyi anlamayanlar, bu sözlerimi de anlamazlar. Burada da kastım şu. İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizde ve İKTA Dergisi faaliyetlerimizde, Bizi anlamayan ve "Bize gülüp geçenler" de var. "Bunlar da ne yapıyor böyle" diyenler de var.

Evet, bu Not mühim ve bu Not ebeden Bizim dikkate alacağımız bir husus olsun.

Biz İlahi Adalet ve Hakk'ın Nusretine inanmışız.

Biz İlahi Merhamete ve Hakk'ın Kudretine inanmışız.

Ey Allah'ın Ey Hakk (cc), bize adalet ve merhamet nasip eyle.

Vesselam.

İşin garibi "Bize gülüp geçenler", "bunlar da ne yapıyor böyle" diyenler, maalesef, Bizden sandıklarımız. Ya da Bizden'dir de gaflettedir, benliğinin tesiri altındadır.

Yüce Rabbim (cc) bizi benliğinin ve nefsinin tesirinden sonsuzda dek korusun ve fersah fersah uzak eylesin.

Geçenlerde bir köşe yazısı yayımladım. Birçok yerde de yayımlandı. Gazetelerde, internet sitelerinde, görsel ve yazılı basında bu köşe yazım yayımlandı. O yazımın başlığı "Bizim Sağcılar Birbirini Kıskanır" şeklindeydi.

O yazıda derdimi ve etrafımda müşahade ettiğim hususları tek tek sıraladım. O yazımın en sonuna şöyle bir Not bıraktım. "Üstadımız Bediüzzaman Said Nursi, hak ehlinin (mü'minlerin) nefis ve enaniyet (benlik) yüzünden ayrılığa düştüğünü; batıl ehlinin (inkarcıların) ise tehlike anında zayıflıklarını bilip yardımlaşma ve dayanışma ile birleştiğini belirtir. Mü'minler uhrevi sorumluluğu unutup hırs ve rekabete kapıldıkça birliklerini kaybederler."

GÖNÜL ÇEŞMESİ

Ali KÜÇÜKDAĞLI

E. Eğitimci, İlahiyatçı, Dergimizin Başyazarı.

Kimşesizlerin Kimsesi

Merhabalar Kıymetli Dostlarım,
Allah'ın (cc) selamı üzerinize olsun.

Küçüklüğümünden beri yaşadığım her olaydan bir sonuç, duyduğum her sözden bir anlam çıkarmaya yahut da anlatılan hikayelerden bir ana fikir oluşturmaya çalışmışımdır, zihnimde ve yüreğimde. Ancak, çoğu zaman başarılı olamamışımdır. Çünkü, hiçbirinin içlerini dolduramamışımdır. Nedeni, henüz hayatın gerçekleriyle yüzleşmediğimdir. Şimdi ise; bu sözlerin, hikayelerin hatta fıkraların bile içlerinin dolduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Aslında bu sözler ve hikayeler, yaşanmışlık sonucu ortaya çıkmışlardır. Durum bundan kaynaklanmaktadır.

Bu yazımda sizlerle, birbirinden farklı örnekleri harmanlayarak toplumsal sorunlarımız ve nedenleri ile ilgili olarak sohbet etmek istiyorum.

İlk olarak, tekerlemevari bir özlü sözü paylaşayım isterseniz.

Geçmiş zamanın imkanlarıyla, bir levha haline dönüştürülmüş ve özellikle bakkal, lokanta gibi gıda işi yapan işletmelerin duvarlarını süslerdi bu söz, uyarıcı nitelikte. Pekala neydi bu uyarıcı olan söz? İşte şudur: “Bütün dünyayı gezdim dolaştım. Ne zengini tok gördüm, ne fakiri aç. Allah'ım öyle sabr-ı kanaat ver ki, namerde değil, merde bile etme muhtaç.” Diyebilirsiniz ki, “nereden çıktı bu söz?” Şimdi. Anlatayım. Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, mertlik rafa kalkmıştır sanki. Mert olmayanlar kendilerini mert zannediyorlar, yahut da mertmiş gibi görünmeye çalışıyorlar.

Hepimiz bu kavramların anlamlarını biliyoruz ama benmeniz farklı bir bakış açısıyla değerlendiriyorum.

Efendim; sorunlardan bahsederken “eskiden şöyleydi demek” kabahat oldu. Neymiş? Zaman değişmişmiş. Eskiden hayat bu kadar zor ve pahalı değilmiş. İnsanlar bunun için birbirlerinden uzaklaşmışlar. Hayır efendim, hayat eskiden daha zordu. Bir kere “yokluk”; vardı, imkansızlıklar daha fazlaydı. Hareket kabiliyetlerinizi genişleten teknolojik araçlar yoktu. Ancak, buna karşılık paylaşım vardı, sabır vardı, kanaat vardı ve de hayır-bereket vardı. Günümüzde, bunların rafa kalktığını üzülenek görüyoruz. Eskiden gönüller doluydu, zihinler bu kadar karışık değildi (Gereksiz dünya gailelerinden uzaktı ve daha boştu). Şimdi ise gönüller boştur, zihinler fazlasıyla doludur.

Yaşamın zorlukları, insanları birbirinden uzaklaştırmıyor. Aksine, birbirimizden uzaklaşarak yaşamı biz zorlaştırıyoruz.

Eee; bütün bunları yazdık da, içinizden biri haklı olarak şu soruyu sorsa, ne cevap vereceğiz acaba.

-Kardeşim, yukarıda yazdığın “mertlik uyarısı” niçin yapılmıştır pekala? Onu da açıklayalım hemen. Evet, eskiden de mertler ve namertler vardı pek tabii olarak. Ancak olumsuz yönde ön planda olanların sayısı azınlıktaydı. Toplumda etkileri pek yok idi. Yoksa eskiden de çıkarıcılar vardı. İnsanları kategorize edenler bulunurdu. Bunun bir örneğini, biraz da esprili olarak anlatayım. Geçmiş devirlerin birinde, orta Anadolu illerinden bir tanesinde yaşanmıştır. Bu şehirde, Orhan isminde bir zat yaşardı. Kendi halinde, kimseye zararı olmayan bir gariban. Tek suçu parasız olmasıydı. Yolda-yolakta kiminle karşılaşsa, selam verdiği kişi yahut kişiler tarafından hakaret sözcükleriyle karşılanırdı.

Acaba niçindi? Bilinmez ama, bendeniz “yüz bulup da borç para istemesin” şeklinde yorumluyorum. Oysa, Orhan’ın böyle bir şey aklının ucundan bile geçmezdi. Gel zaman git zaman. Orhan, kendi kendine şöyle düşündü herhalde. “Her gün ölmekten ise, bir gün ölür kurtulurum zahır.” Bu düşünceyle Orhan kalktı, yola çıktı. İstanbul’a gitti. Allah’ın takdiridir bu. Kime ne zaman, ne kadar vereceğini ancak O bilir. Orhan’ın bahtı açıldı, giriştiği her işten çok miktarda para kazandı. Hanlar, hamamlar, yatlar, yalılar. Neyse, hikaye bu ya. Günlerden bir gün Orhan’ın aklına bir muziplik geldi. Yahut da, kendisini küçümseyenlere ders verme fikri. O günün iletişim imkanlarıyla (gazete ilanları, telgraf vb.) memleketindeki, kendisini küçümseyen bütün tanıdıklarını İstanbul’a çağırdı. Yol masraflarını da karşılayarak. Boğaz’daki yalısının salonunda topladı onları. Yeme’nin – içme’nin haddi hesabı yok. Giriş katındaki salona inen merdivende görününce bir alkış tufanı koptu. Beraberinde iltifat yağmuruna tutuldu. Bunun üzerine Orhan bey, tezahürat istemez kabilinden bir işaretle gerisin geriye dönerek merdivenlerden çıkmaya başladı. Önde Orhan bey (ki artık Orhan bey olmuştu.) arkasında misafirler. Büyük bir odaya girdiler. Bir de ne görsünler? Odayın duvarları kağıt paralarla kaplıydı. Misafirler, hayretler içinde bakakalmışlardı. Çok geçmemişti ki; Orhan bey, eline aldığı sopayla duvarlara vurmaya başladı. Orhan bey duvarlara vuruyor, o vurdukça gevşek yapıştırılan paralar dökülüyordu. Dökülüyordu dökülmesine de iş bununla kalmıyordu. Duvarlara yazılmış olan, Orhan’a yakıştırılan olumsuz sıfatlar çıkıyordu ortaya. Neye uğradıklarını şaşırıp ve hatta bir komploya uğradıklarını anlayan misafirler, “aman efendim” “Orhan beyimiz” “Orhan abimiz” Estağfurullah diyerek mahcubiyetlerini ortaya koyup, olayı yumuşatmaya çalışsalar da. Ne mümkün. Ok yaydan çıkmıştı bir kere. Orhan bey, yaralı bir aslan gibi kükredi. Ne Estağfurullah’ı Be! Bu sıfatları siz takmamış mıydınız bana? Oysa ben de sizin gibi, namusumla ve şerefimle yaşamıyor muydum? En az sizin kadar saygıya layık değil miydim? Şimdi Orhan bey mi olduk? Aldıkları dersten sonra fazla kalamayan misafirler, başları önlerinde oradan ayrıldılar.

Evet Sevgili Dostlarım,

Eskiden de çıkarıcılar vardı. İnsanlara, maddi durumlarına göre saygı gösterenler ve değer verenler de bulunurdu. Ancak bu durum, şimdiki kadar belirgin değildi. Çıkarıcıların sayıları azınlıkta idi. Yukarıda anlattığım olay; olmuş-olmamış, bir söylentiden ibaret hikayedir. Topluma genel olarak bakıldığında; İnsanlar birbirlerine şahsiyetlerinden, inançlarından, duygu ve düşüncelerinden dolayı saygı gösterir, değer verirdi. Şimdi böyle mi? Bence maalesef hayır. Yorum sizin.

Konuyu bir başka açıdan değerlendirmeye çalışalım.

Toplumda güven ortamı kalmadı. Neden olsun ki? İnsanların gözünü para hırsı bürüdü. Pazarda, markette günlük zamlarla karşılaşırız. Kontrol mekanizması etkili çalışmıyor. Helal haram kavramları devre dışı kaldı. Allah’a verilecek hesaptan kimsenin haberi yok. Hatta kimsenin umurunda bile değil. Hele gayrimenkul kiralari, otomobil satışları iyice çığrından çıktı. Belirli bir kar marjı yok. Çıldırılmış bir toplumsal ekonomik düzen var ortada. Haklı ile haksız yer değiştirmiştir sanki Dürüst ve namuslu isen, haksızsın. Elinde bir imkanın varsa, istediğin zulmü yapabilirsin başkalarına. Nasıl olsa, yaptığı yapanın yanına kar kalıyor. Sen gününü yaşamaya bak. Allah’ı ve ahreti düşünen kim.

Bir de sağlık sorunlarına bir göz atalım.

Allah korusun. “Sakın hasta olma, ölüme mahkum olursun” denecek kadar bir düzensizlik var her yerde. Paran yoksa, ölmüşsün kimin umurunda. Aşık Maksut Feryadi’nin dizelerinde olduğu gibi; “Tabip dertten yamandır, oy kime güveneceksin?” Her yer, “sorunlar yumağı” olmuş iken derdini kime anlatacağın? Seni kim dinler?

Bir zaman önce, bir yerde bir söz okumuştum. İçimi acıtmıştı bu söz. Ancak, o günün şartlarında pek gerçekçi bulmamıştım. Şimdi, bütün benliğimle yaşıyorum bu acı gerçeği. Sözün özü şuydu: “Nazlanacak kimsen olmayınca, anlatamadıklarını yüreğine hapsedersin. Ağırılığı yüzüne yansır...! Acıların gözlerinden akar ama; halini soranlara –iyiyim- dersin.”

Son olarak; Yazımızın başlığını bir örnekle açıklayıp, son sözü Allah’ın kelamına bırakalım.

Şunu iyi bilmeliyiz ki, kainattaki hiçbir varlık sahipsiz değildir. Hiçbir olay, kendiliğinden ve tesadüfen ortaya çıkmamaktadır. Her şeyin bir anlam ve hikmeti vardır.

İşte bu sebeplerdir ki, sizlere ibretlik olaylardan bir tanesini anlatmak istiyorum.

İstanbul'un eski semtlerinin birinde, bir yokuşun etrafında kurulmuş olan bir çarşı vardı. Çarşıda da bir berber dükkanı bulunuyordu, doğal olarak. Olay, bu berber dükkanında geçmiştir.

Çarşıda: “kabak” lakabıyla anılan, kimsesiz bir zat dolaşırdı. Orta yaşlıydı, çarşı esnafı tarafından sevilir sayılırdı. Bir gün tıraş olmak için berber dükkanına girdi. Sıra aldı. Tıraş olma sırası ona geldi. Berber koltuğuna oturdu. Aynı anda bir genç girdi dükkana. Yapılı idi, kabadayı geçinir, söz ve davranışlarıyla insanları korkuturdu. Berber koltuğuna yaklaştı, tıraş olmaya hazırlanan “kabak”ın ensesine vurarak, onu koltuktan kaldırdı ve yerine kendisi oturdu. Tıraş bittikten sonra, dükkanın önüne çıktı ve etrafına caka satmaya başladı. Tam o sırada, kontrolden çıkan bir atlı arabanın atları boşanmıştı, yüklü olan araba takla atarak adamın üzerine doğru yuvarlandı. Genç adam ne olduğunu anlayamadan üzerinden geçti. Genç adam parçalanarak öldü.

Göz açıp kapanıncaya kadar ani gelişen bu olayı gören berber, “Kabak”a şöyle seslendi:

-Kabak! Biraz ağır olmadı mı? Çok mu üzölmüş-tün?

Kabak lakaplı zatın cevabı, ibret alınacak nitelikte idi:

-Yok! Ben üzölmemiştim ki. “Kabak”ı yaratanın gücüne gitti

İşte böyle sevgili dostlarım, Bugünlerde, hem toplumumuzda hem de dünya genelinde öyle şeyler yaşıyoruz ki; ilk bakışta fark etmiyoruz ama Yüce Rabbimizin gücüne gidiyor, umurumuzda bile değil.

Yunus Emre'nin dediğı gibi;

“Senin aşkına dokunan, kendini bilmez Allah'ım “
Allahu Teala bizleri, kendi gerçekleri doğrultusunda yaşayan nasipli kullarının zümresine ilhak eylesin.

Son söz Kur'an'ındır:

“Allah size yardım ederse, artık sizi yenecek hiçbir kimse yoktur, eğer sizi yardımsız bırakırsa, O'ndan sonra size kim yardım edebilir? Müminler yalnız Allah'a güvensinler.”

(Ali İmran Suresi 160. ayet)

(İnkarcılar) “ Yüz çevirirlerse bilin ki Allah sizin Mevlanızdır, O ne güzel Mevladır, ne eşi bulunmaz yardımcısıdır!” (Enfal suresi 40. Ayet)

Kalın sağlıcakla... Allah'a emanet olunuz.

O VARDIR

Kimsem yoktur diye üzölme sakın
Dürüstün yanında yaradan vardır
O, herkesten sana daha çok yakın
Damarda, kanında Yaradan vardır

Gecen, gündüzünde her bir anında
Hem bedenindedir, hem de canında
Çaresiz kaldığın dar zamanında
Koruyup, gözeten Yaradan vardır

Güç, kudret O'nundur, Kainat O'nun.
Her hesap O'nundur, her sanat O'nun.
Hem hayat O'ndur, hem memat O'nun.
Ezelden ebede Yaradan vardır.

Hayatta hiçbir şey imkansız değil
Boynunu büktürmez bunu böyle bil
Artık gözlerinden akan yaş sil
Kalbinin sahibi Yaradan vardır

Ali KÜÇÜKDAĞLI / 6 Temmuz 2026 Ankara

Alper ESKİKILIÇ

Yazar, Kahramanmaraş Birlik Platformu Yöneticisi

Anlamak, Hissetmek ve Boğulmak: Günümüzde Overthinking ve Çaresizliğin Anatomisi

İnsanoğlunun en gizemli, en büyüleyici ve bir o kadar da yıkıcı zihinsel süreçlerinden biri olan aşırı analiz etme eğilimi, dünyayı sıradan bir gözle değil, tüm katmanlarıyla ve derinlemesine algılayan hassas ruhların taşımak zorunda olduğu en ağır görünmez prangadır. Dışarıdan bakıldığında entelektüel bir derinlik, üstün bir empati yeteneği veya güçlü bir araştırmacılık dürtüsü gibi görünen bu durum, aslında bireyin kendi zihninin sınırları içinde durmaksızın dönen, çıkışı olmayan devasa bir labirent inşa etmesidir. Tıbbi literatürde ve modern psikolojide "overthinking" olarak adlandırılan bu kavram, kelime anlamıyla basit bir fazla düşünme sendromu gibi görünse de, aslında derin bir zihinsel felç durumunu ifade eder.

Ve günümüzde ne yazık ki çok yaygın hale gelmiştir!

Her fazla düşünen insanın bu sendromun pençesinde olduğunu söylemek doğru olmaz; çünkü gerçek bir aşırı düşünce sarmalının içinde bulunmak, çok spesifik ve yıpratıcı belirtilerin bir arada yaşanmasını gerektirir. Bu durumun temelinde, geçmişteki olayları, hayatımıza girip çıkmış kişileri ve özellikle de düşündükçe bizi utandıran, mahcup eden o eski anları zihinden asla söküp atamamak yatar. Birey, yaşanmış ya da gelecekte yaşanması muhtemel olaylar için kafasında yüzlerce farklı senaryo canlandırır, kendi elinde olmayan ve hiçbir zaman kontrol edemeyeceği küresel ya da bireysel durumlar üzerine sürekli endişelenir. Çevresindeki insanların kendisi hakkındaki olumlu ya da olumsuz düşüncelerini takıntı haline getirerek amansız bir kaygı geliştirir; bu da en nihayetinde yeni kararlar

almaktan korkmasına, kararsızlık içinde kıvranmasına yol açar. En kötüsü de bu insanların boş zamanlarında bir hobi gibi ya da gece yatağa yattıklarında tatlı bir uykuya dalmak yerine, düşünmeyi istemsiz bir refleks olarak tercih etmeleridir. Fazla düşünmek tek başına tamamen "kötü" bir şey olarak nitelendirilemez; çünkü bu yapıya sahip insanlar genellikle üstün bir empati yeteneğine, olayların perde arkasını görebilen araştırmacı bir zekaya ve yüksek bir merak duygusuna sahiptirler, bu da hayata ve üretime olumlu katkılar sunabilir. Fakat bu ultra zihin yorgunluğu kontrol altına alınmadığında, insanı hayatın gerçek akışından koparak ciddi psikolojik ve bedensel hastalıklara kadar sürükleyebilir.

Zihnin içinde yankılanan bu durmaksızın konuşan ses, aslında bireyin dünyayı daha güvenli bir yer yapma çabasından başka bir şey değildir; ancak bu çaba ne yazık ki tam tersi bir etki yaratarak içsel huzuru tamamen yok eder. Hassas kalpler, başkalarının acılarını, beklentilerini ve hayal kırıklıklarını o kadar derinden hissederler ki, kendi sınırlarını çizmeyi unutup herkesin yükünü sırtlanmaya çalışırlar. Bir dostun yüzündeki anlık bir asıklık, partnerin ses tonundaki hafif bir değişim ya da iş yerindeki bir yöneticinin sıradan bir maili, bu zihin yapısı için günlerce sürecektir bir dedektiflik hikayesinin başlangıç noktası olur. Saatlerce "Acaba ne demek istedi?", "Bana mı kırıldı?", "Bir hata mı yaptım?" sorularıyla zihin tırmalanır ve en nihayetinde kişi, hiçbir ilgisi olmayan durumların sorumluluğunu bile kendi omuzlarında bulur.

Bu durum sadece ilişkileri zedelemekle kalmaz, aynı zamanda kişinin kendi öz saygısını ve benlik algısını da yavaş yavaş aşındırır. Her detayı en ince kılcal damarına kadar analiz etme arzusu, zihni o kadar büyük bir veri cümbüşünün içine atar ki, birey en temel ihtiyaçlarını karşılamaktan, günlük rutinlerini sürdürmekten bile aciz kalacak noktaya gelebilir. Gece başını yastığa koyduğunda uykuya dalmak yerine, o günün veya o yılın tüm muhasebesini yapmayı bir alışkanlık haline getiren bu ruhlar için yatak bir dinlenme alanı değil, adeta bir mahkeme salonudur. Kendini sürekli yargılayan, sürekli savunma yapan ve sürekli mahkum eden bir zihinle yaşamak, biyolojik saati de altüst ederek bedensel bir çöküşü beraberinde getirir. İnsan, kendi zihninin yarattığı bu amansız gürültü içinde boğulurken, aslında dışarıda akıp giden hayatın tüm renklerini, mevsimlerin geçişini ve sevdiklerinin gerçek sıcaklığını kaçırdığını fark ettiğinde iş işten çoktan geçmiş olur.

Oysa modern psikolojinin, ve geçmişten beri gelen doğu felsefelerinin ve büyük düşünürlerin de sıkça vurguladığı gibi, yaşamın özü her an değişen dinamik ihtimaller üzerine kuruludur ve zihin, kendini evrenin merkezindeki en önemli mekanizma zannederek hayatın üzerine devasa, karanlık bir filtre çektiğinde insanı en saf deneyimlerden bile mahrum bırakır. Karşısına çıkan güzellikleri, olayların nedenini, niçinini ve gelecekte neye yol açacağını sorgulamadan, sadece o anın getirdiği çıplak gerçeklikle kabul edebilmek bu tıkanıklığın en büyük panzehiridir. Zihnin bu bitmek bilmeyen uğultulu kriz dönemlerinde, odağı tamamen dışarıya çevirecek, yaratıcılığı besleyecek nitelikli okumalar yapmak, düşünceleri somutlaştırarak kağıda dökmek veya zihni yapıcı bir odaklanmayla meşgul edecek uğraşlara yönelmek, bu yoğun enerjiyi bir avantaja dönüştürmenin yegane yoludur. Uzmanlar özellikle kitap okumanın zihni başka bir evrene taşıyarak bu atak dönemlerdeki aşırı yoğunluğu yaratıcı bir güce dönüştürdüğünü belirtmektedir. Düşüncelerin yarattığı o bilişsel çarpıtmaları fark etmek ve zihinsel illüzyonlardan sıyrılmak adına David Burns'ün "İyi Hissetmek" gibi rehber kitapları harika birer yol gösterici olabilir. Ancak tüm bu basit öneriler, okumalar ve uğraşlar zihindeki o amansız labirenti yıkmaya

yetmiyorsa, profesyonel bir psikolog desteği olarak bu yükü bir uzman eşliğinde hafifletmek en doğru adımdır. Hayatın getirdiği anları sürekli bir muhakeme masasına yatırıp parçalamaktansa, bazen sadece önümüze sunulan bir dilim lezzetli meyvenin tadına odaklanmak, onun hangi topraktan geldiğini veya dilde bıraktığı hissin bilimsel açıklamasını aramadan sadece o hazzı yaşamak gerekir. İnsan, anlamlandırma ve her şeyi kendi kontrolü altında tutma yanılgısından sıyrılıp, sadece var olmanın ve anı yargısızca deneyimlemenin hafifliğine teslim olduğunda, zihnindeki o devasa kasırgalar yerini sakın bir esintiye bırakacaktır. Gerçek kurtuluş, zihnin ürettiği her düşüncüyü bir mutlak gerçeklik olarak kabul etmeyi bırakıp, onların sadece gökyüzünden gelip geçen bulutlar olduğunu fark etmekle başlar. Düşüncelerin akışını durduramayız belki, ama o düşüncelerin peşine takılıp dipsiz kuyulara inmek ya da nehirde sakince akıp gitmelerine izin vermek tamamen bizim elimizdedir. Bu farkındalığa ulaşıldığında, hassasiyet ve empati yeteneği bir yük olmaktan çıkıp, yaşamı en saf ve en güzel haliyle deneyimlememizi sağlayan muazzam bir hediyeye dönüşecektir. Kendimize şefkat göstermeyi, zihnimizin oyunlarına karşı uyanık olmayı ve en önemlisi de kontrol edemeyeceğimiz şeyleri serbest bırakmayı öğrendiğimizde, o eski derin çaresizlik hissi yerini zihinsel bir özgürlüğe ve ruhsal bir dinginliğe bırakacaktır.

Çok Selamlar...

Pazarcıklı Ünlü Ressam Memik Kibarkaya ile 11 Ağustos 2026 Salı Günü Kahramanmaraş Kültür Derneğinde "Resim Sanatı Üzerine" Gerçekleştirilen Bir Söyleşi

Soran (S): Ahmet Sandal

Cevaplayan (C): Memik Kibarkaya

S: Hoş geldiniz Memik Ağabey.

C: Hoş bulduk Ahmet Bey.

S: Efendim, bu tür söyleşilerde adettendir, önce bir tanıma soruları ve hayat hikayesi anlatılır. Memik Ağabey sizi tanıyabilir miyiz?

C: 1950'de Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesinde Dünya'ya geldim. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan ve doğayla iç içe olan bir ailede büyüdüm. İlk ve orta öğrenimimi Pazarcık İlçesinde tamamladım ve liseden mezun olduktan sonra kazandığım Adana İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine kayıt yaptırmadım. Bir sene daha derslere çalışarak idealim olan Fırat Üniversitesi Veterinerlik Fakültesini kazandım. Fırat Üniversitesini kazandığımda Pazarcık birincisi olmuştum. Bu arada veterinerliği seçmemde, bende hayvan sevgisi çok önemli yer tutar. Özellikle de çocukluk yıllarımda ailemizin koyun ve keçilerini koruyan çoban köpeği "Apal'ın" ölümünden sonra çok hüznlendim ve o gün veteriner olmaya karar verdim.

Veterinerlik Fakültesinden mezun olduktan sonra, o zamanki yıllarda ismi Et ve Balık Kurumu olan teşkilatta çalışırken asıl işimin hayvanları kesmek değil, onları korumak olduğunu düşünerek oradan ayrıldım ve Kahramanmaraş Tarım İl Müdürlüğünde göreve başladım. Anadolu'nun çeşitli il ve ilçelerinde veterinerlik, ilçe müdürlüğü ve il müdürlüğü görevlerinden bulunduktan sonra, Tarım Bakanlığında Daire Başkanı ve Atom Enerjisi Kurumunda Uzmanlık yapıp emekli oldum. Emeklilik yıllarım resim sanatıyla daha fazla haşır-neşir olduğum yıllardır.

S: İşte biz de tam bu noktaları ve sizin resim sanatındaki çaba ve çalışmalarınız, eserlerinizi nasıl meydana getirdiğinizi öğrenmek istiyoruz.

C: Öyleyse bu noktalar üzerinde sohbet edelim Ahmet Bey.

S: Resme nerede, nasıl ve ne zaman başladınız? Resim sanatına neden ilgi duymaktasınız?

C: Ahmet Bey, baştan şunu söylemeliyim. Ünlü Ressam Picasso der ki, ressam olunmaz, ressam doğulur. İçimizde, ruhumuzda resim sanatına dair kabiliyet varmış demek ki. Ahmet Bey şunu belirteyim. Elim ta çocukluk yıllarımdan beri, el sanatlarına yatkındı. Çocukken çok oyuncak yaptım. Ve şunu belirteyim. Çocuklara oyuncak almayın ve hazır alıştırmayın. Bırakın kendi oyuncaklarını kendileri yapsın. Şu anımı hiç unutmam. 1950'li yılların sonlarına doğruydum. Pazarcık'tan petrol boru hattı geçiyordu. Yere dökülen petrol atıklarından kendime göre bir heykel gibi bir şey yapmıştım. Amerikalı Mühendisler oradan geçiyordu. Bana 50 kuruş para vererek o heykeli satın almışlardı. Sanattan kazandığım ilk para buydu.

S: Memik Ağabeyim ilkokul yıllarında sizi resme ve sanat teşvik edenler oldu mu? Mesela öğretmenlerinizin dikkatini çektiniz mi?

C: Aynen öyle oldu Ahmet Bey. O yıllarda Pazarcık'ta resim ve müzik sanatını da icra eden bir öğretmen vardı. İsmi İsmail Paksoy idi.

Hatta bana bir gün şöyle seslendiğini şimdiki gibi hatırlıyorum. Beni sözlüye çağırırken şöyle sesleniştii: “Gel bakalım kellesi büyük Oğlum.” Bana küçükken “kellesii büyük” ya da “koca kelle” diye seslenirlerdi. Bedenen zayıf olduğum için kafam büyük görünürdü ve o nedenle kellesi büyük derlerdi. Tekrar size dönecek olursak Memik Ağabey, İsmail Paksoy dışında da sizi resme teşvik eden oldu mu?

C: İsmail Paksoy bana senden ressam olur dediği gibi, bir başka hocamız da, mesela Nurten isimli bir Hocamız var idi. O da bana Güzel Sanatlar Fakültesine gitmemi tavsiye etmişti.

S: Bu tavsiyeler elbette sizin ruhunuzda bir “kelebek etkisi” dedikleri bir etki meydana getirmiştir. Çünkü çocuklukta insanların rotası, küçük küçük telkinlerle ve tavsiyelerle şekillenmektedir. Size söylenen sözler boş gitmemiş.

C: Aynen öyle. Ancak şunları da unutmamak gerekir. Lise yıllarından sonra seçtiğim meslek de bana ressamlık yolunda elbette bazı katkılar sağladı. Mesela, Fırat Üniversitesi Veterinerlik Fakültesinde laboratuvar ortamında, mikroskoplar eşliğinde ışığın çeşitli formlarını görmek nasip oldu. O yıllarda da resme ilgimin olduğu anlaşıldı. Hatta Veterinerlik Fakültesinde okurken, veterinerlerin piri olan Mehmet Akif Ersoy'un resmini yaptım ve çok beğenildi. Daha sonra meslek yıllarımda da bazen resim yapsam da çok yoğun resim sanatıyla ilgili olduğum söylenemez. Hatta bir gün Tarım Bakanlığında resim yarışması oldu ve ben de bir resim ile katıldım ve ancak resmim değerlendirmeye bile alınmadı.

S: Resimde bir dönüm noktası olarak gördüğünüz bir tarih var mıdır?

C: Var elbette. Ünlü Ressam Fikret Otyam ile tanışmam benim için çok önemli bir dönem noktasıdır.

S: Bu anı anlatır mısınız?

C: Kendisine memur olduğumu ve emekliliğimin yaklaştığını belirterek resme ilgi duyduğumu söyleyince, “ya bırakın bunları, emeklilik yılları yakla-

şınca, kendinize bir meşgale arıyorsunuz” dedi. “Efendim benim internette resimler var, bakın” dediğimde, “bırak ya, ben 1947 model daktilo kullanan adamım, ne interneti” dedi. Kendisine yaptığım bir resmimi gösterince çok beğendi. Ardından bana “böyle resim yapılmaz, ceketi, kravatı çıkart, git bir resim önlüğü giy ve tuvalin başına geç” dedi. O günden sonra Atom Enerjisi Kurumundan emekli oldum ve yoğun bir şekilde resim sanatıyla iç içe olmaya başladım.

S: Sanırım birçok yerde sergileriniz açıldı ve çok yerde gazete ve TV’lerde haber oldunuz.

C: Aynen öyle. Birçok yerde sergi açtım ve haber oldum.

S: Peki Memik Ağabey, resimde gördüğüm ve izlediğim kadarıyla birçok başarıya imza attınız. Ancak halen resim sanatında belli bir üst noktada değilsiniz. Daha açıkçası bir Fikret Otyam ya da diğer ressamlar gibi tanınırlılığınız yok. Bunu neye bağlıyorsunuz? Basında ya da TV’lerde yeterince yer almadığımızı düşünüyor musunuz? Bir de sizin şöyle bir espriniz var: “Bana nereli olduğumu sorduklarında bazen resim sergilerinde, Pazarcıklıyım deyince garip garip bakıyorlar. Bundan dolayı artık aslımız Fransız, ancak Pazarcıklıyız” dediğinizi biliyoruz. Bunu da sırf insanların ressam denilince Avrupalı bir köken aramalarına bağladıklarından söyledığınızı ve ironi yaptığınızı biliyoruz.

C: Evet, Ahmet Bey, maalesef, bizde Batı özentisi ve sanatta Avrupa takıntısı var. Halbuki Anadolu, sanatın merkezidir. Bununla birlikte şunu da ifade edeyim. Ben artık “kendimi illa da herkes tanısin ve çok ünlü ressam” desinler diye çalışma yapmıyorum. Ressam mıyım? Onu dahi bilmiyorum. Beni tanımlayacak olursanız “boyacı” deyiverin.

S: Boyacı mı? Memik Abi, ben bu terimi ilk defa duydum.

C: Boyacı derken, doğada mevcut olan varlıkları, durumları ve özellikle doğa manzaralarını boyuyor ve onları tasvir ediyorum. Onlar zaten varlar. Benim yaptığım boyamaktır. Resim yapmak değil.

S: Memik Abim sen hem ressam ve hem de boyacısın. Bunu özellikle belirtiyorum. Bu arada bir soru daha sormak istiyorum. Aileden ve genlerinizden size gelen bir sanat damarınız var. Peki sizin çocuklarınızda sanata, özellikle de resime bir ilgi var mı?

C: Olmaz olur mu Ahmet Bey. Oğlum Yunus Emre de çok güzel resimler yapıyor ve iki kere sergi açtı. Onda da büyük bir sanat kabiliyet müşahade ediyorum. Pazarcıklı Şehidimiz Polis Memuru Mustafa Katırlı'nın bir resmini yaptı ve çok ustaca bir çizim oldu. Onu size gösteriyorum şimdi.

S: Evet, gerçekten çok manalı bir resim olmuş. Bu vesile ile Mustafa Katırlı Kardeşimize rahmet diliyorum. Oğlunuz Yunus Emre de ressam ise demek ki, Kibarkaya ismi uzun yıllar daha sanatta adından söz ettirecek.

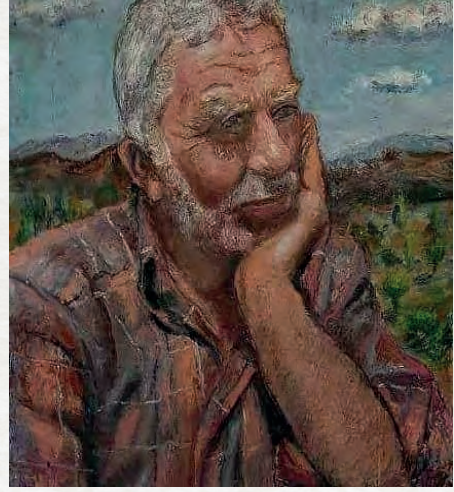
C: Hayır, hayır şunu özellikle belirtiyim. Kibarkaya ismi yalnız bizim aileden dolayı sanatta isminden söz ettirmez. Sülalemizden Adnan Kibarkaya, Mustafa Kibarkaya ve onların çocukları da sanatta, müzikte, sporda isimlerini duyuran kişilerdir. Bir de şunu belirtiyim. Benim Rahmetli Annem de sanat ruhlu bir kadın idi. Özellikle evin pencere kenarlarına, kuş ve çiçek motifi çizdiğini çocukluk yıllarımdan hatırlıyorum.

Özel Harekat Polis Memuru Şehid Mustafa Katırlı

S: Resim sanatı ve sizin resim sanatındaki katkılarınız üzerine başka ne gibi sözler söylersiniz?

C: Ahmet Bey, yağlı pastel ve parmaklarımla resim yapan bir kişiyim. Ben küçük kağıtları birbirine ekleyerek resmi büyütüyorum. Bir de şunu özellikle belirtmek istiyorum. Sanatçıların eğitimi yok. Aşık Veysel, Mahzuni ve benzeri sanatçılar okul mu okudu. Sanat Allah vergisidir. Ludwig van Beethoven ünlü müzisyendir ve kendisi sağırdır. Ve bunca eseri nasıl yaptın diye sorduklarında, "Allah ilham verdi, ben de o besteyi yaptım" demiştir. Bana da ilham geliyor. Ben acıları, sevinçleri, doğa manzarasını çiziyorum.

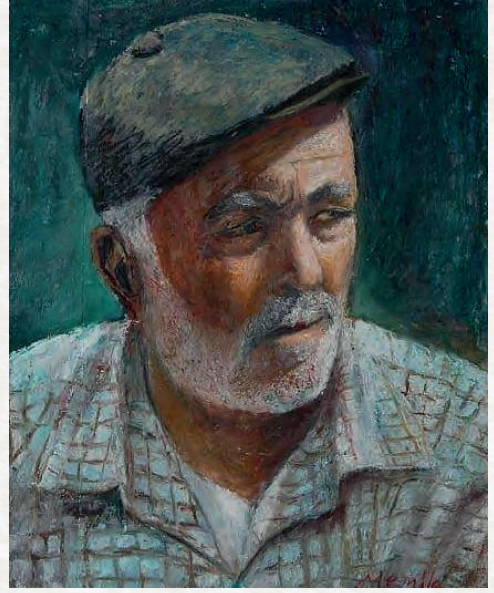
Pazarcık Kısıık Köyünden İsmail Kurban

Adana-Malatya Demiryolu Güzergahında Pazarcık'taki Bir Tünel

Kahramanmaraş Afşin'den Aşık Mahzuni

Ressam Memik Kibarkaya'nın Ağabeyi
Mahmut Kibarkaya

Ahmet Sandal: Memik Ağabey, bu söyleşi için çok teşekkür ediyorum. Sanat hayatınızda nice nice başarılar diliyorum.

Memik Kibarkaya: Ahmet Bey asıl ben teşekkür ediyorum. Bize bu fırsatı verdiniz ve kendimizi ve sanatımızı anlattık.

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler

Allah imhal eder, ancak asla ihmal etmez.
(Veciz söz)

Yüce Rabbim (cc) mühlet verir, zaman verir,
ancak mühlet ve zaman dolduğunda gereğini yapar.

"Kendine usta diyebilmen için önce ustanı geçeceksin.
Sonra seni geçecek bir öğrenci yetiştireceksin."
(Veciz söz)

"Bataklığı kurutmak yerine sivrisineklerle mücadele etmeyi tercih ediyoruz."
(Anonim söz)

"Kızını serbest, başı boş bırakırsan ya davulcuya kaçır, ya zurnacıya kaçır."
(Çocukken duyduğum bir söz)

"İnsan zulmeder, kader adalet eder."
"Küfür kıyamete dek devam eder, zulüm devam etmez."
(İki veciz söz)

"Zamanın silemeyeceği hiçbir hatıra, ölümle sona ermeyecek hiçbir acı yoktur."
(Miguel de Cervantes'in ünlü eseri Don Kişot'tan bir söz)

"İyiler bir an önce ölümü beklerler, Dünya'daki bunca acıya
tahammül edemediklerinden.
Dünya'daki bunca acının müsebbibi kötüler ölmek istemezler, çünkü öldükten sonra
kendilerini bekleyen acıyı bildiklerinden."

Kitapçı Baba

Şakir DİCLEHAN

Şair Yazar, Akademisyen

"Ey Monna Rosa,
Bilgin Ne Söylersin?"

Sezai Karakoç ve Monna Rosa Şirinin Hikâyesi

Sezai Karakoç, Siyasal Bilgiler Fakültesinde Monna Rosa'yı, ikinci sınıfta bir kır gezisindeyken arkadaşlarının ısrarıyla okur. Ertesi gün üst sınıftan arkadaşı, Sezai Karakoç'tan bu şiiri ister ve ondan habersizce Hisar dergisine götürerek yayınlanmasını sağlar. Ardından şiir o kadar çok ilgi görür ki adına nazireler dahi yazılır.

Dört şiirden oluşan Monna Rosa'nın birincisi, sadece Monna Rosa adı altında Haziran 1952 tarihinde Hisar'da yayınlanır. 1953 yılında tümü ise, Mülkiye Dergisinde yayınlanır. "Gül" ve benzeri birçok mazmunun (imgenin) bu şiirle devreye girmesi mümkün olmuştur edebiyatımızda. Ancak hecenin ömrünü uzatmak imkânsızdı. Her şeyin bir ömrü var bu dünyada. Aruz, Mehmet Akif ve Yahya Kemalle ömrünü tamamlamıştı. Diriltme çabaları netice vermiyordu. Hece şiiri de halk şiirini de bir tarafa bırakırsak, Necip Fazıl'la sona ermiş sayılır.

Yeni neslin şiiri, serbest şiir dönemi olmuştur. Şiire hece ile başlamama, dört Monna Rosa'nın üçünü hece ile yazmasına rağmen, Karakoç Dünya Şiirinin akışından kendisini hariç tutamayarak serbest şiire geçer. Üçüncü Monna Rosa'da (Pişmanlık ve Çileler) bu geçiş belirgin bir şekilde fark edilir. Monna Rosa, bir nevi, hecenin sona eriş ve serbestçe geçiş diye özetlenebilecek bir dönemin şiiridir.

Monna Rosa'nın, her şiir gibi onun da bir doğuşu vardır. Karakoç'a göre: "Şiire bakıp birtakım senaryolar uydurulduğu söyleniyor ki, bunların çoğu asıl ve esastan mahrumdur şüphesiz. Şiire bakıp tümünü hayatın bir fotoğrafı gibi düşünmek, şiiri hiç anlamamak demektir. O kadar ki, hayattan şu veya bu şekilde yansıyan renkler, çizgiler dahi,

şiire realite ile ilgilerini keserek, tamamen değişerek girerler. Dante'nin İlahi Komedyasında geçen Beatrice'nin gerçekten var olup olmadığı tartışılmış ve birtakım yakıştırmalardan öte kimlik bağlantısı kurulamamıştır. Bu tür şiirlerin ve eserlerin dış dünyada görünüşte bir ilham kaynağı olsa veya olduğu farz edilse bile şiirdekinin, hayattakine nasıl bir sırıla bağlı olduğunu hiçbir psikoloji bilgini kıyamete kadar söylemeye muktedir olamayacaktır. Goethe, otobiyografik olduğu söylenen ilk eserinin kahramanı Werther'in intihar ettirir sonunda. Bu roman, bir intihar salgınına sebep olduğu için, bir süre eserin sonu değişik yayınlanmıştır. Goethe'ye Werther'i niçin öldürdüğü sorulduğunda: "Werther öldü, ben kurtuldum" demiş ve böylece eserin, otobiyografik ilintisini bir parça ifşa etmiştir.

Bana gelince, ben, ne bir Doğu Werther'iydim. Ne de düşünülebilecek senaryoların kahramanı. O günkü psikolojimde, Monna Rosa'da çizilen portre ilişkisi farz edilen "Seçilmiş" biri, yüce bir âlem, ideal âlem çerçevesinde düşünülebilen, en temiz duyguların yöneleceği, bir "kardeş" olabilirdi. Ancak bunu da realitede gerçeklemek mümkün olmadığına göre, şiir doğuyor ve hayatla olan çelişmesinin bütün azap ve ıstıraplarını beraberinde getiriyordu."

Değerli şair Sezai Karakoç'un yazdığı ve dillere destan olan "Monna Rosa" şirinin hep Birinci Bölümü konuşulur ve kimse bu şiirin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerine bakmaz. Bu yazımızda, Karakoç'un Monna Rosa şiirinin üçüncü bölümüyle edebi bir seyahate çıkacağız ve şiirin bu bölümünü gündeme taşıyarak açıklamaya çalışacağız.

Sezai Karakoç (1933–2021), İkinci Yeni hareketiyle anılan; ancak kendi şiir anlayışını oluşturan büyük bir şair, düşünür ve yazardır. Şiirlerinde bireysel duygularla maneviyatı, medeniyet fikrini ve insanın hakikat arayışını bir araya getirir.

Sezai Karakoç, şiirde aşkı yalnızca iki insan arasındaki bir duygu olarak değil, insanın güzelliğe, hakikate ve sonsuzluğa duyduğu özlemin sembolü olarak ele alır. “Monna Rosa” da bu anlayışın en güçlü örneklerinden biridir. Şiirin temel teması karşılıksız ve ulaşılmaz aşktır. Ancak bunun yanında şu temalar da işlenmiştir. Özlem, ayrılık, yalnızlık, saf sevgi, sabır, umut ve güzelliğin kutsallığı... Monna Rosa, yalnızca karşılıksız bir sevdanın hikâyesi değildir. O, insanın güzelliğe duyduğu özlemin, sabrın, inceliğin ve kalpte taşınan sessiz sevginin şiiridir. Sezai Karakoç, bu eserinde aşkı sıradan bir duygu olmaktan çıkarıp estetik ve manevi bir tecrübeye dönüştürmüştür. Bu yönüyle Monna Rosa, edebiyatımızın unutulmaz şiirlerinden biri olmuş ve ününü günümüze kadar da sürdürmeyi başarmıştır.

Monna Rosa’nın Üçüncü Bölümü, sevgilinin pişmanlık duygularını dile getiren ve çeşitli renklerin değerleri, açık bir şekilde tersine çevrilir. Anlatıcı durumunda olan sevgili, günah kadar beyazdır. Onu seven ise tövbe kadar kara. Bu sıra dışı benzetme, Karakoç’un edebi klişelere karşı çıkma eylemi olarak değerlendirilebilir. Geyve ya da değiştirilmiş haliyle Gülce’yle özdeşleştirilen bu kızın (sevgilinin) yüreğini Karadağ’ın sert rüzgârı doldurmuştur.

“Bir saman çöpüne tutunmuş kızların
Eteğini ben çektim
Neyleyim göğsümü Kara Dağın sert rüzgârı
doldurmuş
Annemden ilk sütü Gülce’de içtim.
Ankara’ya Çataldağ’a bir zindandan gün vurmuş
Az kalsın yerine ben ölecektim
Bir saman çöpüne tutunmuş kızların”

şeklindeki dizeler, oldukça anlam ifade eden ve şairin duygularını yansıtmaya aracı olan güzellikleri yansıtmaktadır. “Pişmanlık ve Çileler” bölümünde şiir, sevilen kızın ağzından yazılmıştır. Karakoç, “Âşık” ve “Maşuk” yani “Seven” ile “Sevilen”,

“Beyaz” ve “Kara” imgeleriyle ifade etmiştir sevgililerin durumunu.

Kızın teni yani cismani varlığı beyazdır ama ruhen günahkârdır ve karadır. Onun beyazlığı aldatıcıdır. Asıl beyaz olan âşıktır. O, görünüşte karadır belki ama masumdur, tövbekârdır, temizdir, günahsızdır.

“Bir tüfeğin burnu havadadır
Ateş almak üzeredir mermisiz
Ben bir küçük kızım, ben bir deli kızım
Siz beni ne anlarsınız siz!
Bir tüfek ateş almak üzeredir mermisiz”

Tüfek, mermi, hançer, kurşun gibi sözcükler, Karakoç’un şiirinde başka bir güzelliğe bürünerek okuyucunun zihninde bir sübjektif etki bıraksa da bu durum, “güzel, olağanüstü” gibi genel ve duygusal kelimelerle ifade edilmiştir. Bizim buraya aldığımız dizeler, şiirden bir parçadır. Şiirin etkisi, ancak bir bütün halinde ele alındığı zaman hissedilebilir. Çünkü hiçbir yarım tahlil, şiirin bir bütün olarak uyandırdığı etkinin yerine geçemez.

“Pişmanlık ve Çileler”de sevgilinin tasviri, Klasik Edebiyatı hatırlatır insana zaman zaman. Bu bölüm, çok güzel ve ilginç ifadelerle sonlandırılır.

“Artık ben gideceğim, ata eğer vuruyorlar
Hatıralarımı birer birer yakacağım.
Entarimi parça parça edip
Zehirli kirpilere bırakacağım
Beyaz bir kayanın üstüne çıkıp
Göğsüme siyah bir gül takacağım.
Batan güne doğru kurşunlar sıkıp
Kendimi boşluğa bırakacağım”

Şiirin bu bölümünün sonunda, artık sevgilinin pişmanlığı gözle görülür bir hal alır ve onun dilinden peş peşe dizeler dökülür. Adeta bir veda türküsü gibi söylenmiş olan bu dizeler, Monna Rosa’daki seçilmiş ve işaret edilmiş olan birinin aczini, pişmanlığını ve dönüşü mümkün olmayan bir durumda olduğunu dile getirilen duygulu sözlerle süslenir.

Kızın durup durup tekrar ettiği iki dize şiirin en can alıcı dizeleridir bunlar:

“Benim gözüm yeşildir, ah, onun gözleri kara
Ben günah kadar beyazım, o tövbe kadar kara”

Sezai Karakoç’un ruhunda kaynayan sevgi ve aşk, onun eser vücuda getirme ve yeniliklere kucak açma yeteneği üzerinde büyük etkisi, hem de çok büyük etkisi olmuştur.

Aslında aşk ve mutluluk dürtüsü, bütün varlıkların maddi ve manevi fonksiyonları üzerinde etki etmiş ve tatlı rüzgârların esmesine, yüzü sıyırıp geçen esintisine aracılık etmiştir. İçi ümitle dolu olan bir aşk, her yönden keşfe, yeniliğe ve canlılığa sahiptir. Yüzünün cildi daha gergin, gözleri daha parlak, yürüyüşü daha hafif, daha çevik, dimağı ve muhayyilesi daha faaldir.

Sezai Karakoç’un şiirinde ve düşünce dünyasında aşk ve sevgi, onun hem yeni bir sanat anlayışı kurmasında hem de Diriliş düşüncesini şekillendirmesinde temel bir güçtür. Bu derin duygu, onun hem geleneksel köklerine bağlı kalmasını hem de edebiyatta yepyeni bir ses ve form aramasını sağlamıştır.

Diriliş Düşüncesi: Aşk sadece kişisel bir duygu değil, toplumu ve medeniyeti yeniden ayağa kaldırma gücü olarak görmüştür. Şiirdeki Yenilik: İslami öz, modern şiir teknikleriyle birleştirilerek yepyeni bir söyleyişe bürünmüştür. Gelenek ve Modernlik: Geçmişin mirasını bugünün diliyle ve taze bir ruhla yeniden yorumlanmıştır.

Ve Monna Rosa başlığı taşıyan dördüncü şiirde:

“İçimde tavusların bir bir kaybolduğunu,
Bana da bir çift ak kanat kaldığını
Son, en son söz olarak söylemek istiyorum.”
Bir dönüşüm yaşanan bu şiirde:
“Peygamber çiçeğinin aydınlığında ara
Sana doğru uzanan çaresiz ellerimi.”

Leyla’dan Mevlâ’ya giden bir dönüşüm gerçekleştiğini, ruhunun yeniden doğduğunu, dirilişin gün yüzünü gösterdiğini anlayabiliriz.

“İşaret” şiirinde (1954) ise, karşılıksız bir şey olmadığını bize gösteren bir “işaret” mevcut...

Ne olduğunu elbette şair bilir ama karşı taraf için de yakıcı bir işaret olduğunu beyan etmiş.

“Ne zaman yandı elin
Ne zaman yaktı ellerini hatıram
Ne zaman bir yüzük gibi taktı hatıram
Bu gizli ve acı işareti, gelin”

1956 yılında yazdığı “Kader Yolu” şiirinden ise, üniversiteyi bitirmiş ve olgunluk sayılabilecek 23 yaşına basmış olan şairimizin, “Bize kalan sade sabır Madonna!” ile içindeki ateşin sönmediğini ve neticeyi kabullenerek buna dayanmaya çalıştığını anlıyoruz.

Son şiiri “Kayboluş...” Onu tamamen gözden yitirdiği an:

“Onu kaybettim bir kış gününde
“Dondum kalakaldım olduğum yerde
Gözlerim kaplıyordu duman duman duman
Gönlüm ne geçmişte ne gelecekte
Bir mahkûmdum görülmemiş bir cezaya
Çarpılan
Uğrayan bir azaba
Sığmaz hesaba kitaba”

Ömer ÇAĞLIN

Şair Yazar, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Personeli

İyi İnsan

Hak kapısın çalan bahtiyar insan,
Gittiği yere bahar götürür.
Kendi için değil, halk için yanan,
Gittiği yere bahar götürür.

Sözü hakikattir, özü emindir,
Varlığı huzurdur, kalbi serindir,
İyilik yolunda daim güvendir,
Gönülden gönüle huzur götürür.

Kötülük bilinse de seçmez onu,
Nefsine kul edip biçmez sonu,
Hakkın terazisi ölçer her yanı,
Adalet bağına var götürür.

Bir yetim görünce sızlar yüreği,
Dindirir mazlumun derdi, direği,
Paylaşmak bilinir ömür gereği,
Sofrasından nice var götürür.

Yaptığı iyiliği saymaz diline,
Gösteriş düşürmez temiz eline,
Bir dua yeter der bütün malına,
Rahmetten gönlüne kâr götürür.

İnsan yaşatmayı ibadet bilir,
Merhamet suyu kuruyanı diriltir,
Her güzel davranış bir tohum olur,
Çöllerden bağlara nar götürür.

En değerli kimdir diye sorarsa,
Faydalı olandır halka yararsa,
Zamanın kıymetin bilip durursa,
Her günü ömre bahar götürür.

İyi olmak değil, iyi kalmaktır,
Düşene el verip yüke dalmaktır,
Bir gönül yapmak bin Kâbe olmaktır,
Kalpten kalplere ikrar götürür.

Mahrûmî der: dünya gölge misali,
Baki kalan ancak hayrın cemâli,
İyi insan olur Hakk'ın timsali,
Gittiği yere bahar götürür.

Songül CÖMERT

Sosyolog

Söylenmek Değil Söylemek

Çocukluk ve gençlik yıllarıma dair en belirgin anılarım arasında annemin sürekli söylenmeleri vardır. Sabahın erken saatlerinde başlayıp gece yatana kadar devam edebilen kesintisiz söylenmeler... Çoğu zaman ne için başladığını bilmez ya da çoktan unutmuş olurum. Bence sebebinin o da unutturdu. Sürekli üzerine eklenerek büyüyen, bir türlü sona ermeyen hoşnutsuzluklar zinciri...

Annem, söylenecek hiç kimseyi bulamazsa kadere söylenirdi. Ama mutlaka söylenirdi

Yıllar sonra benzer bir tabloyu iş yerinde yöneticimle yaşadım. O söylenir, ben dinlerdim. Çoğu zaman konu benimle ilgili bile değildi. Bir kişiye, bir davranışa ya da bir duruma kızar ve söylenmeye başlardı; çaresizce dinleyen ise çoğunlukla ben olurum.

Kendi kullandığı kredi kartının ekstresine bakıp, “Bu kadar harcama neden yapıyor?” diye kızdığını bilirim. Ya harcayanın kendi olduğunu unuttuyordu ya da konu harcama değil, söylenmekti.

İçten içe şunu çok isterdim: Anneme ya da yöneticime, ellerimi kulaklarıma kapatıp avazım çıktığı kadar “Yeter!” diye bağırma... Ama yapamadım.

Ben aslında bağırılacak sesler değil, duyulacak cümleler istiyordum. Kulaklarıma güzel sözlerle dolmasını, bu sözlerin ruhumu beslemesini istiyordum. Homurdanmalar değil. Çünkü sürekli tekrar eden şikâyetlerle ruhumun çürümeye başladığını hissediyordum. Tıpkı bir kurdun elmayı

kemirmesi gibi, onların söylemleri de benim içimi yiyordu.

Zamanla şunu fark ettim: “Söylenmek” ve “Söylemek” çok farklı şeylerdi. Söylemek çözüm odaklıydı, söylenmekse sorun odaklı.

Söylemek; hedefi olan, muhatabı olan bir cümledir. Niyet taşır, değişim ister. Söylenmek ise yönsüz bir ses, bir gürültüdür. Kendi etrafında döner, çözüm aramaz; sadece yayılır.

Söylenmeyi bırakıp söylemeye başladığında ise sadece cümleler değil, ilişkiler de değişir. Gürültü azalır, anlam artar. İnsan, şikâyetin içinde değil, çözümün içinde durmaya başlar.

Editörün Notu: Türk toplumunda biz vatandaşlar, siyaseti ve bürokrasiyi yönlendirmede başarılı değiliz. Niye başarılı değiliz? Çünkü söylemiyoruz, söyleniyoruz. Bir de siyaset ve bürokrasi ile ilgili bir talebimiz varsa, geç de olsa o talep karşılanmışsa, artık onu unuttuyor ve tekrar o sorunu yaşayana dek gündemimizde tutmuyoruz. Halbuki, bir sorun varsa, o sorun benim için çözülmüş olsa da toplum için hâlâ potansiyel bir sorun ise, onun çözümü için siyasetçileri ve bürokratları o hususta mutlaka sıkıştırmalı ve çözümüne çalışmalı, onun için de yetkililere bizzat söylemeliyiz, kendi kendimize söylenmemeliyiz.

Altan AYDEMİR

Şair Yazar, Tekstil Mühendisi

Medeniyet Tasavvuru ve Toplum Bilinci

Beşeriyet, zaman, aidiyet ve hayat döngüsü. Bu dört olgunun birleştiği yapının adı medeniyettir. Gönül dünyamızın şekillendiği, hâlin ahvâl ile hemhâl olduğu duygunun da tam merkezidir aslında.

Medeniyetimizin din, kültür, tarih ve sosyal denge bağlamındaki zenginliğiyle övündüğümüz coğrafyamızda, günümüz ekseninde bu denklemin bozulması için uğraşlar artarak devam ediyor. Tasviri bile zor ve hassas olan bu aidiyeti yıkmak elbette kolay değil.

Tüm dünyaya meydan okuyan bir serüvenin torunları olarak bizler de bu yıkıma engel olacak yegane mirasçılarız.

Yıllarca verilen mücadelenin, karşıya gösterilen gücün yansıması ve ahenkli bir yapı bütünlüğü. Birer tuğla misali bu medeniyet binasının hazinesiyle iç içe yaşıyoruz. Aslını bilmeyen neslin ve nesle sahip çıkmak istemeyen düsturunda karşısında olduğumuz acı bir gerçek

Temelini sağlam döngülerle kurmakla mükellef olduğumuz iradenin, medeniyet ve kültür ahengini bir arada tuttuğu unutulmamalı. Sadece Anadolu coğrafyasında bile miras bekçiliği yapılacak binlerce medeniyet uzvuna her yerde denk gelebiliyoruz.

Ayrıcalıklı ortak hissiyat ve kültürle birlikte hareket etmemiz ve aynı düzlemde buluşmamız gerekirken, kutuplaşan ve ayrıştırılan bir ortama sürükleniyoruz. Siyasetin, çalışma ortamlarının ve spor müsabakalarının bu olguya hizmet ediyor

olması acı gerçeği ortaya koymakta.

Birbirinin düşüncesine bile saygı göstermeyen bir toplum elbette medeniyetimizin uzağındadır. Kitaplara meydan okuyan ecdadın asırlar süren egemenliğindeki medeniyeti, farklılıkların bir olması gayesi hep başarılı kıldı.

O güvenin ve sadakatin karşılığı da doğal olarak bir cihan devleti dünyaya meydan okudu. İçinde barındırdığı hiçbir etnik gruba başkası olmadığını hissettiren aidiyetin de asıl meyvesi medeniyettir. Gelişmiş toplum manifestolarına baktığımızda gelecek nesillere ilk verilen dersin adab-ı muaşeret temelli olması medeniyetin yansımasıdır. Özüne dönen ve kimlik bunalımı yaşamayan nesil, aslında kazanılmış en büyük savaştır.

Beşeriyet, zaman, aidiyet ve hayat döngüsü. Bu dört olgunun birleştiği yapının adı medeniyettir. Gönül dünyamızın şekillendiği, hâlin ahvâl ile hemhâl olduğu duygunun da tam merkezidir aslında.

Medeniyetimizin din, kültür, tarih ve sosyal denge bağlamındaki zenginliğiyle övündüğümüz coğrafyamızda, günümüz ekseninde bu denklemin bozulması için uğraşlar artarak devam ediyor. Tasviri bile zor ve hassas olan bu aidiyeti yıkmak elbette kolay değil. Tüm dünyaya meydan okuyan bir serüvenin torunları olarak bizler de bu yıkıma engel olacak yegâne mirasçılarız. Yıllarca verilen mücadelenin, karşıya gösterilen gücün yansıması ve ahenkli bir yapı bütünlüğü.

Birer tuğla misali bu medeniyet binasının hazine-siyle iç içe yaşıyoruz. Aslını bilmeyen neslin ve nesle sahip çıkmak istemeyen düsturunda karşısında olduğumuz acı bir gerçek temelini sağlam döngülerle kurmakla mükellef olduğumuz iradenin, medeniyet ve kültür ahengini bir arada tuttuğu unutulmamalı. Sadece Anadolu coğrafyasında bile miras bekçiliği yapılacak binlerce medeniyet uzvuna her yerde denk gelebiliyoruz. Ayrıcalıklı ortak hissiyat ve kültürle birlikte hareket etmemiz ve aynı düzlemde buluşmamız gerekirken, kutuplaşan ve ayrıştırılan bir ortama sürükleniyoruz. Siyasetin, çalışma ortamlarının ve spor müsabakalarının bu olguya hizmet ediyor olması acı gerçeği ortaya koymakta. Birbirinin düşüncesine bile saygı göstermeyen bir toplum elbette medeniyetimizin uzağındadır.

Kıtalar meydan okuyan ecdadın asırlar süren egemenliğindeki medeniyeti, farklılıkların bir olması gayesi hep başarılı kıldı. O güvenin ve sadakatin karşılığı da doğal olarak bir Cihan Devleti dünyaya meydan okudu. İçinde barındırdığı hiç bir etnik gruba başkası olmadığını hissettiren aidiyetin de asıl meyvesi medeniyettir. Gelişmiş toplum manifestolarına baktığımızda gelecek nesillere ilk verilen dersin adab-ı muaşeret temelli olması medeniyetin yansımasıdır.

Özüne dönen ve kimlik bunalımı yaşamayan nesil, aslında kazanılmış en büyük savaştır. Uluslararası arenada sağlam bir savunma sanayii ve itibarının toplum nezdinde karşılığı çok önemli hâle geldi. Geçmişten alınan kudret ve kıymet nazarını ilerletmek elbette en büyük hedeflerden. Bizler de bu hedefin temsilinde medeniyetimizi anıyoruz. Kazanımların ötesinde sürdürülebilir bir yaşam iyesi ve toplumsal liyakatin ne kadar sağlam işlendiği bugün bile anlaşılıyor. Gücünü her platformda gösteren medeniyetimizin zenginlikleri bugün artarak devam ederken, daralan savaş çemberi ve dünyanın içinde bulunduğu buhranın korkutucu boyutu ortaya çıkıyor. Böyle bir dönemde farklı ideolojiler ve oligarşik yapılarla birbirine düşürülmeye çalışılan insanımızın daha temkinli ve dikkatli olması elzemdir. Gayesi sadece bu ülkenin bütünlüğünü bozmak ve medeniyet beşiğini yıpratmak olan zihniyetlere karşı, idealist bir toplum bilinci ve temeli sağlam bir medeniyet nizamı

olmalıdır. Her adımlarında art niyetlerini hissettiğimiz bu yapılara karşı bizi yekpare eyleyecek tek unsur kudretli bir medeniyet birlikteliğidir. Dünya genelinde mânevi çehreleri bozulmuş, evlatları biçare nazargâha dönmüş bir coğrafya kaybedilişin en hakikatli döngüsünü yaşamaktadır. Bunun fazlaca örneğini yakın zamanda maalesef öğrenmiş olduk.

Türk-İslam medeniyetlerinin günümüze yansımalarına ve genel hatlarıyla dengesel yapısına baktığımızda tüm bilimlerin temelinden faydalanan bir sanat ve bürokrasi dünyasıyla karşılaşılıyor. Şuurlu bir Müslüman fitratını ve Peygamber (asm muhabbetini her daim yanında bulunduran ecdad, iki cihan dengesi için de bir aidiyet makamı sunuyor aslında. Hayatın gayesi ve toplumsal bilinç nispetinde bir öncülük, devlet vakarının şiarı olarak dikkat çekiyor. Böyle bir yapının bugünlere temel oluşturması ve o ahengi koruması bilinçli bir yönetim organizasyonu ve ilkelere bağlı elbette. Milli servetini muhafaza konusunda bilinçli olan toplumumuz medeniyet temsilinin yaklaşımında da bu hassasiyetin hep farkında olmuştur.

Her dönemden, her oluşumdan ve her platformdan daha tehlikeli bir ortama hazırlanan zeminlere rağmen medeniyetimiz bizi ileriye götürmeye devam edecek. Bünyesinde barındırdığı hikmet nazarı ve kelam şiarıyla asıldığımız bu toplum en güzel yarınlara, en güçlü insanlarla ulaşacak. Son söz olarak yakın zaman mutasavvıflarından Prof. Dr. Sadettin Ökten üstadın "Medeniyet Ufku" kitabında özellikle biz yeni nesillere uyarı niteliğinde şu sözünü unutmayalım; " Maziye bakarak kendi bulunduğunuz istikameti tayin edince istikbale dair fikriniz ortaya çıkar. Rotayı bulursunuz. Aksi halde başkasının çizdiği rotaya bilmeden tabi olursunuz."

Ahmet SANDAL

İKTA Dergisi Yazı İşleri Müdürü, Şair Yazar.

Kıraathaneler mi? Kahvehaneler mi?

Başlığımızda şu soru mevcut. Kahvehaneler mi? Kıraathaneler mi? Çok basit bir soru olsa da, önemli ve temel (mihenk) dediğimiz bir hususa işaret eder.

Ünlü İngiliz Şair William Shakespeare'n meşhur bir sözü var ya! "To be, or not to be, that is the question!" Yani olmak ya da olmamak, asıl mesele bu!"

Ben de bu sözden esinlenerek "kıraathaneler mi, kahvehaneler mi? İşte asıl mesele bu!" diyorum.

Gerçekten de bu toplumun nabzı bazı yerlerde atar. Camiiler, meydanlar, pazarlar, çarşılar, ulaşım araçları, gazeteler, TV'ler, sosyal medya, stadyumlar, internet, yazılı ve görsel medya vb gibi yerler ve araçlar, bu toplumun nabzını attığı noktalar. İnsanın nabzı nasıl ki, atardamarlarda atar. Toplumun nabzını da bu saydığımız yerlerde hissedebilirsiniz. Ve bu toplumun nabzının attığı bir yer de kahvehanelerdir.

Bu açıdan bakıldığında kahvehaneler mühimdir.

Öyle mühimdir ki, siyasetin beşiğidir. Orada her gün hükümetler kurulur, hükümetler yıkılır.

Tabi bu sözü söylerken, biraz da ironik bir bakış açısıyla söyledim. Orada insanların boşluktan mı, hoşluktan mı, "her gün kafasına göre hükümet kurar, hükümet yıkar."

İster ironik bakalım, isterse gerçekçi bakalım, kahvehaneler mühimdir. Çünkü insanlarımızın büyük kısmının, günlerinin büyük kısmını geçirdiği yerlerdir kahvehaneler.

Kahvehaneler, dinlenen yerlerdir, soluk alınan yerlerdir, dostça ve hoşça sohbetler yapılan yerlerdir. Kahvehaneler eğlenen ve eğleşilen yerlerdir. Oyun oynanan yerlerdir kahvehaneler. Bunlarla birlikte vakit öldürülen ve boş boş durulan yerlerdir kahvehaneler. Hatta daha da ilerisi dedikodu merkezleridir kahvehaneler.

Biz bu yerlerin kahvehane değil, kıraathane olmasını istiyoruz.

Kahvehaneler bir yönüyle boşça, bir yönüyle hoşça vakit geçirilen yerlerken, kıraathaneler kitap okunulan ve adeta insanların fikir geliştirdikleri ve zihni faaliyet oluşturdıkları yerlerdir.

Bu bakış açısıyla kahvehaneler ile kıraathaneler

arasında dağlar kadar fark vardır.

Biz kahvehanelerin asli hüviyetlerine dönmesini yani Osmanlı Döneminde olduğu gibi kıraathaneler olmasını düşünen ve bunu isteyen bir düşünceye sahibiz.

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği olarak bu fikir ve düşünce etrafında bir proje geliştirdik ve Ankara'nın 5 İlçesinde (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle'de) her İlçede 3 kahvehane olmak üzere toplamda 15 kahvehaneye önce kitaplık kurduk ve ardından o kitaplıklara kitaplar yerleştirdik. Maksudımız kahvehanelerde kitaplar okunsun ve kahvehaneler kıraathane olsun. Bu projeyi İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden aldığımız destekle Ankara Kahveciler Esnaf Odası ile birlikte yürütüyoruz. Projemiz 01/07/2026-31/12/2026 tarihleri arasında 6 ay sürecektir. Tabi yalnızca kahvehanelerde değil projemizin uygulaması. Aynı zamanda kahvehane esnaflarının ve Derneğimizin üyelerinin ailelerinin de içinde bulunduğu topluluklara yönelik de eğitimler düzenleyeceğiz.

Derdimiz okuma alışkanlığını geliştirmek ve günümüzde ancak %10'larda olan okuma alışkanlığını %50'lerden daha fazlaya çıkarmak ve gelişmiş Ülkelerde olduğu gibi bu toplumda da okuma oranlarının %70'lerden fazla olmasını sağlamaktır maksudumuz.

İşte bu sağlanırsa, inşallah bu toplumda ailelerde huzur ve toplumda güven olur.

Aklın yolu budur. Aklın yolu okumaktır. Aklın yolu fikir üretmek ve devamlı suretle zihni hayır ve güzellik çalıştırmaktır.

Aklımız kıraathane diyor. Nefsimiz kahvehane diyor. Biz aklımıza uyararak tüm kahvehaneleri kıraathaneye çevirmek zorundayız. Bu sağlanırsa bu toplumda hem huzur, hem güven olur.

Esasında Ünlü İngiliz Şair William Shakespeare'n "To be, or not to be, that is the question!" dediği noktadayız. Yani kahvehanelerin kıraathaneye dönüştürülmesi bu toplum için "olmak ya da olmak" meselesidir.

Vesselam.

Dergimiz Başyazarı Ali Küçükdağlı'nın Kahvehane'den Kıraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesinin 04.08.2026 Tarihindeki Açılış Toplantısında Gerçekleştirdiği Konuşma:

Merhaba Kıymetli Hazirun ,
Sizleri Allah'ın selamı ile selamlıyorum.
Bugün sizlerle buluşmamızda ki amacımız, okumanın hem bireysel hem de toplumsal yaşantımızdaki önemi ve kazanımı ile ilgili paylaşımda bulunmaktır. Her ne kadar öğretmen kökenli olmamızdan dolayı sözün fazlası bendenizde olsa da, aslında konuşmamız sohbet şeklinde olacaktır. Zaman zaman soru cevap şeklinde geçecektir sohbetimiz.

Öncelikle “okumak” deyince ne anlıyoruz? Onu irdeleyelim isterseniz. Hepimiz biliyoruz ki, Yüce Rabbimizin ilk vahyi “Oku “emriyle başlamıştır Pekala niçin?

Evet, yorumlarınızı bekliyorum...

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Bir de ben kendim anlatayım.

“Okumak”, öğrenmenin anahtarıdır.

Yüce Rabbimizin (cc) emrinden sonra Sevgili Peygamberimiz (asm) soruyor, “Ben okuma bilmem, nereden başlayayım okumaya?”

Yüce Rabbimiz (cc) uyarıyor; “Seni yaratan Rabbinin adıyla oku!”

Yani önce Allah'ı tanıyacaksın.

“O, insanı kan pıhtısından yarattı.”

“Yani insanı, kendini tanıyacaksın.”

“Sana kalemle yazmayı öğreten Rabb'in (cc), sonsuz kerem sahibidir.”

Yani, aklını kullanarak bilime yönel, evrenin sırlarını çöz.”

Ve vardığımız sonuç, “sadece kitabi olarak değil,

kâinatı da okumak gerekir.”

Yüce Rabbimiz sık sık uyarıyor. Görmüyor musunuz? İşitmiyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz? Çevrene bir bak bir bozukluk görüyor musun?

Okumanın insana kazandırdığı bireysel değerler şunlardır.

-Okuyan insanın ufku ve zihni açıktır.

– Duygu ve düşüncesini daha açık ve güzel anlatır.

– Anlatılanı daha iyi anlar.

– Okuyan insanın kelime ve bilgi hazinesi doludur.

O halde niçin okumuyoruz? Bizi engelleyen nedir? Elimize aldığımız kitap, “beni okuma” diye direniyor mu?

Zamanı değerlendirmenin en güzel yollarından biri ve öncelikli olanı okumaktır.

Pasif çalışma ile aktif dinlenme arasındaki farkı açıklayayım. Örnek verelim ; televizyon karşısında oturuyoruz. Elimizde kuru yemiş cips ve asitli içecekler var. Bir de ekran akışı. İstirahat ettiğimizi zannediyoruz ama yoruluyoruz.

Oysa; açık havada, evimizin balkonunda veya bahçesinde, bir kitap aldık okuyoruz. Hem bir şeyler öğreniyoruz hem de dinleniyoruz.

O halde, niçin bu güzelliklerden mahrum bırakıyoruz kendimizi?

Şimdi ise, tarihteki kıraathaneler ile ilgili bilgi vermek istiyorum.

Arapça “okumak” kökünden türeyen kıraathane, kelime anlamı ile “okuma evi”dir.

Osmanlı'da 1554'te Tahtakale'de açılan ilk kahvehanelerden evrilen bu mekanlar, 1857'de Sarafim Efendi tarafından Beyazıt'ta açılan Sarafim Kıraathanesi ile ilk kez kitap ve gazetelerin okunduğu bir ilim yuvasına dönüşmüştür.

Tanzimat döneminde (1857) aydınların, yazarların ve şairlerin bir araya gelerek kitap okuduğu, edebi tartışmalar yaptığı kültür merkezleri olarak hizmet vermeye başladı.

Cumhuriyet döneminde; geçmişteki kıraathane kültürü , günümüzde yerini , genellikle sohbet edilen , oyun oynanan veya "millet kütüphaneleri" konseptiyle ders çalışılıp, kitap okunan halka açık alanlara bırakmıştır.

Değerli Dostlar, vaktinizi daha fazla almak istemiyorum. Ancak, biraz da aile ve okuma ilişkisinden bahsederek izninizi istirham edeceğim. Aile ve okuma ilişkisi, çocukların zihinsel ve duygusal gelişimini şekillendiren en güçlü bağlardan biridir. Okuma alışkanlığı, ebeveynlerin çocuklarına rol model olmasıyla başlar. Evde düzenli olarak kitap okunduğunu görmek çocukların bu davranışı doğal bir yaşam pratiği olarak benimsemelerini sağlar.

Pekala, evde okuma kültürü nasıl oluşturulur?

– Her gün 15 – 20 dakikalık aile okuma saatleri düzenleyin.

– Çocuklar kendi kitaplarını okurken anne ve babanın da ellerinde kitapla onlara eşlik etmesi teşvik edicidir.

– Küçük yaş gruplarında uyku öncesi hikaye okumak, okumayı güvenli ve huzurlu bir rutine dönüştürür.

Kıymetli Hazirun,

Daha konuşacak çok şey var ama, zamanımız kısıtlı. Sizleri de fazla sıkmak istemiyorum.

Onun için konuşmamızı kısaca özetleyecek olursak; Üzülerek belirtmek gerekiyor ki, günümüz şartlarında "okumayı seven ve benimseyen" bir toplum olduğumuzu söyleyemeyiz. Bu nedenle, daha önceki konuşmacılarımızın da açıkladıkları üzere, bizler bir "okuma seferberliği" başlattık. İnşallah, sizlerin de destekleriyle ve el birliğiyle yaptığımız çalışmalarımız meyvesini verecektir.

Son olarak, milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un dizelerini aktarıp, yorumladıktan sonra konuşmamızı bitirelim.

Diyor ki: "Biz ki her mevcudu yıktık, gagesiz bir fikriyle yıkmadık bir şey bıraktık sade bir şey aile" Toplumun temel taşı olarak nitelendirdiğimiz aileyi korumak, hepimizin birincil görevi olmalıdır. Çünkü sağlıklı bireyler, sağlıklı aile ortamlarında yetişir. Sağlıklı ve güçlü bir toplum ise, sağlıklı bireylerden oluşur.

Okumayı seven bireylerin oluşturduğu, ufku açık ve geleceğe umutla bakabilen bir toplum düzeyine erişebilmek dileğiyle...

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Allah'a emanet olunuz.

Dergimizin bir önceki sayısındaki bulmacanın çözümü.

Edebiyat Bulmaca	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	N	U	R	İ	P	A	K	D	İ	L	S	A	F	A	S		
2	İ	N	E	B	O	L	U	M	K	S	A	F	A	H			
3	Z	E	V	K			Z	A	A	T	T	İ	K	A			
4	A		A	A		T	U	R	U	L	A		A	Ş	I	K	
5	M				A			E	F	A		E	L			E	
6	Ü	M	İ	T	V	A	R		A	S	A	M	İ		E	S	
7	L	A	Z		R		A	L	F	A		N	İ	Z	A	P	
8	M			K	A	T	M	E	R				R	M		E	E
9	Ü	R	E		S	U	İ		A		A	G			Ş	İ	A
10	L	A		O	Y	A		T			G	Ö	R	M	E		R
11	K	M			A	N	N	E		T	A	K		Ö	R	M	E
12		A	Y			A		M	T	A			A	H	İ		
13	E	Z		C	E			A		H	A	M	A	R	A	T	
14	R	A	N	A			E		K	A	T	A		E	T		Ş
15	D	N	A		B	E	L	K	İ		E		Ç			Y	E
16	E		L		O	R	T	A		İ	Ş	Ç	İ		Z	A	M
17	M			E	R	C	İ	Ş		L		E	N	D	E	K	S

(Türk ve Dünya edebiyatından yazarlar ve kitapları çerçeve alınarak hazırlanmış bir bulmacadır)

Sağdan Sola:

1/1: Köklerimiz uygun bir medeniyet tasavvuru sunmuş, Umrandan Uygarlığa, Işık Doğu'dan Gelir, Bu Ülke gibi kitapları bulunan Mütefekkir Yazar. 1/2: Geçmiş zaman.

2/1:Ufuklar 2/2: Belirti, işaret. 2/3:Genelde tavuk etinden yapılan bir yemek.

3/1: Halk dilinde "evet." 3/2: Bir soru edatı. 3/3: Eski Kırgız-Kazak destanlarında "oğul gibi" veya "evlat gibi" anlamlarına gelen eski bir Türk lehçesi kelimesidir.

4/1: Arapça yok anlamında bir kelime. 4/2: Çocuk doğuran kadın. 4/3: İktidar, güç. 4/4: Bat Afrika'da bir Ülke.

5/1: Uluslararası para birimi kodlama standardına göre Türk Lirası. 5/2: En kısa zaman birimi. 5/3: İtalya'da bir ova.

6/1: Hayvanlar alemini, yapılarını, davranışlarını ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen biyoloji dalı. 6/2: Kök, gövde, dal ve yapraktan oluşan bir canlı türü. 6/3: Bir nota.

7/1:Alfabemizin 1, 2 ve 17. Harfleri. 7/2:Ülkemizde de kullanılan Fransızca 'da ölü, ceset anlamındaki bir söz. 7/3: Utanma duygusu

8/1:Alfabemizin 21. ve 18. Harfler, 8/2: Hazreti Mûsâ'nın dinini tahrif ederek Musevilikten başka bir şekle döndüren ve tahrif edilmiş Tevrat'a inanan kişilere verilen isim. 8/2: Dosyaları ve dizinleri silmek (kaldırmak) için kullanılan komuttur. 8/3: , Kökeni Orta veya Güney Amerika'ya dayanan kadınlar için kullanılır.

9/1: Ödeme. 9/2: Düz ve geniş toprak parçası. 9/3: Matematiksel bir sabiti ifade eder. (π sayısı)9/4: Alfabemizin 14. harfinin okunuşu.

10/1:Alfabemizin 4. harfinin okunuşu. 10/2: argo ve Roman dilinde para anlamına gelir.

11/1:Trabzon'un bir ilçesi, 11/2: Bir fiziksel etki ile normal halini kaybetmiş, çökmüş cisim ya da argoda yaşadığı zorluklar veya psikolojik baskılar yüzünden kendini yetersiz, güçsüz veya pısrık hisseden kimse. 11/3: Akıl. 11/4: Işığı yansıtan, üzerine düşen nesnelerin ve insanların görüntüsünü net bir şekilde gösteren cilalı ve sırlı cam, gözgülü veya yansıtıcı yüzey.

12/1: Yepyeni, tertemiz ve argo olarak para anlamlarında kullanılır. 12/2: Bir erkek ismi. 12/3: Genellikle söğüt veya benzer ağaç dallarından örülen kaba, dayanıklı ve derin bir yük sepeti.

13/1: Sri Lanka ülkesinin internet alan adı. 13/2: Bir nota. 13/3: Ecdad.

14/1: Asya ile Avrupa'yı ayıran dağ silsilesi. 14/2: Uluslararası Standardizasyon Örgütü kodlamasında bir Ülke kodu. 14/3: Küme.

15/1: Büyüklük, ululuk. 2: Çok olmayan. 15/3: Pişmanlık belirten bir söz.

16/1:Numaranın kısaltılması. 16/2:Deniz kuvvetlerinde albaydan sonra gelen, kara ve hava kuvvetlerindeki general rütbesinin karşılığı olan yüksek

rütbeli deniz subaylarına verilen unvan.

17/1: öz Türkçe bir kelime olup vali anlamına gelir.

17/2:Yırtıcı bir kuş.17/3: Bir nota.

Yukarıdan Aşağıya:

1/1:Kahramanmaraşlı Şair Yazar, Yedi Güzel Adam'ın en bilinen ismi, İşaret Çocukları, Menziller gibi eserleri mevcuttur.1/2:Utanma duygusu

2/1: Aydın ve Ege Bölgesinde yiğit, cesur anlamında bir söz 2/2: Önceden programlanmış görevleri otomatik olarak yerine getiren mekanik araç. 2/3: Güldürücü kısa hikâye, köşe yazısı ve kanun maddesi parçası anlamlarına gelir.

3/1: Arapça 'da su anlamında bir sözcük. 3/2: Fransa'da bir şehir. 3/3: Tok olmayan. 3/4: Üye.

4/1: İnandırma, bir konuda birinin inanmasını sağlama. 4/2: Islamaktan emir.

5/1: Toplumla ilgili anlamına gelen İngilizce bir örnek. 5/3: Asker, erkek manasında bir kelime. 5/3: Eşya, mülk, büyükbaş hayvan ve argo anlamda saf/akılsız kimse demektir.

6/1: Bir nota. 6/2: Ses, yüksek ses ve nara anlamlarına gelir.. 6/3: Kahramanmaraş Yöresinde erkek kardeş manasında bir söz.

7/1: Namaza çağrı. 7/2: Yok etme. 7/3: Vilayet. 7/4: İtalya'da bir yanardağ adı.

8/1: Bağışlama 8/2:Alfabemizde 18. ve 25. harfleri.

8/3: gelir getiren mülk. 8/4: Rey.

9/1: Birliktelik, beraberlik, araç veya neden bildiren bir bağlaç ya da edat. 9/2: Bir erkek ismi. 9/3: kimyada Germanyum elementinin simgesi.

10/1: Eşit Ağırlıklının kısaltılması. 10/2: Periyodik tabloda Titanyum elementinin simgesi. 10/3: Osmanlıcada fenalık, kötülük. 10/4: Pilav.

11/1: Uzun bacaklı, zarif boyunlu ve göçebe bir su kuşu. Türk kültüründe, halk edebiyatında ve inançlarda sadakat, haber ve kutsallık simgesi olarak bilinir. 11/2: Büyük toprak sahibi. 11/3: Kirli. 11/3: Bir yerde konaklama, bekleme.

12/1: Uluslararası alanda Sri Lanka'nın kısaltması.12/2: Yenen, kazanan. 12/3: Konya Ovası Projesinin kısa yazımı. 12/4: Alfabemizin 10. ve 12. harfleri.

13/1: Eski Türkçe ve bazı çağdaş Türk lehçelerinde ayı hayvanının karşılığı olan kelime. 13/2: Devletler tarafından bastırılan, mal ve hizmet alımında kullanılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metal ödeme aracı. 13/3: Bir şeyden kurtulmuş, uzak veya bağımsız.

14/1: Kiliselerde çan çalan, kapıları açıp kapatan ve genel temizlik gibi hizmet işlerini yapan kimse. 14/2: Çok konuşan, geveze.

5/1:Kurma, tesis etme. 15/2:Yakınma.

16/1: Farsça ekmek. 16/2: Alfabemizdeki 17. harfin okunuşu.

17/1: Tanzimat Dönemi şairlerindendir. Halk arasında atasözü gibi söylenen mahir beyitleriyle bilinir.17/2: Matem. 17/3:Düş

Edebiyat Bulmaca

Edebiyat Bulmaca	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
16																	
17																	

Hazırlayan: Ahmet SANDAL

Kahvehaneden Kırathane'ye Kitap Okuma Kültürünün Yayınlaştırılması Projesi Açılış (Lansman) Toplantısı

- 1-Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı
 - 2-İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı Ahmet Sandal'ın Hazirunu Selamlama ve Açılış Konuşması
 - 3-Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanı İsa Güven'in Hazirunu Selamlama ve Açılış Konuşması
 - 4-Protokol Konuşmaları (Devlet Erkanı ve Protokol - Tensip Buyurduklarında)
 - 5-İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Üyesi Erdoğan Serdengeçti'nin Projenin Önemi ve Gerekliği Üzerine Yapacağı Konuşma
 - 6- Eğitimci İlahiyatçı Ali Küçükdağlı'nın Kitap Okuma Kültürü Üzerine Yapacağı Konuşma
 - 7-İkram ve Sohbetler
 - 8-Kapanış ve Teşekkür Konuşmaları
- Tarih:04/08/2026
Yer: Taraça Cafe İzmir 2 Cad. Mo:34/2 Kızılay/Ankara
Saat: 17:00-18:00

Açılış (Lansman) Toplantısı yukarıda belirtilen şekilde gerçekleştirilmiştir. 4 Ağustos 2026 tarihinde saat 17:00'deki Açılış Konuşmasında İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı aşağıdaki minvalde bir konuşma gerçekleştirmiştir. Değerli Milletvekillerimiz, STK Temsilcilerimiz, Bürokratlarımız, Kıymetli Misafirlerimiz. Kahvehane'den Kırathane'ye (Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yayınlaştırılması Projesi) açılış toplantısına hoş geldiniz. En başta teşekkürlerimi ifade ediyorum. Protokole ve siz misafirlerimize en kalbi teşekkürlerimi arz ediyorum.

Tabi bu hususta İçişleri Bakanlığımıza, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğümüze candan teşekkür ediyorum. Ankara Kahveciler Esnaf Odası Yönetim Kuruluna ve hassaten Başkan İsa Güven'e teşekkür ediyorum. Bu yeri bize açan Taraça Cafe Yetkilisi Yelda Özer Hanımefendi'ye ayrıca teşekkür ediyorum. İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Dernek Yönetim Kurulu Üyelerine kalbi teşekkürlerimi arz ediyorum. Siz bu Açılış Toplantısına katılan tüm misafirlerimize teşekkür ediyorum.

İçişleri Bakanlığımız Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü destekleriyle İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizin öncülüğünde ve Ankara Kahveciler Esnaf Odası ile birlikte bir proje gerçekleştiriyoruz. Projemizin adı, "Kahvehane'den Kırathane'ye" (Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yayınlaştırılması) Projesi. Bu proje 6 ay (01/07/2026-31/12/2026 arasında) sürecek.

Proje kapsamında

1-Ankara'nın Çankaya, Mamak, Keçiören, Yenimahalle ve Altındağ ilçelerindeki kahvehanelerde okuma köşeleri kurarak kıraathane kültürünü yeniden canlandıracağız.

2-Kahvehane esnafı ve çalışanlarında dijital bağımlılık konusunda farkındalık oluşturmak üzere eğitimler gerçekleştireceğiz.

3-Sosyal medya okuryazarlığı konusunda bilinçlendirme eğitimleri düzenleyeceğiz.

4-Dernek üyeleri ve ailelerinde düzenli kitap okuma alışkanlığını geliştireceğiz.

5-Aile içinde kitap okuma kültürünü destekleyen etkinlikler düzenleyeceğiz.

6-Sivil toplum kuruluşu ile meslek odası iş birliğini güçlendireceğiz.

7-Dijital bağımlılığa karşı toplumda farkındalık oluşturan sürdürülebilir bir model geliştireceğiz.

Evet, bu proje gerçekten mühim ve önemlidir.

Bu proje çerçevesinde şu ana kadar 17 yerde kitaplık oluşturduk, kitaplık oluşturduğumuz kahvehanelere kitaplar hediye ettik. Hangi kitapları mı kahvehanelerde kitaplıklara yerleştirdik?

Evet, bu kitaplarla başladık ve nasipse Ülkemiz genelinde nice nice kahvehaneye nice nice kitaplar hediye edeceğiz. (Bu kitaplar kahvenelerde okunsa, şimdilik yeter. Bu kitapla gerçekten hassas ve özenli bir şekilde seçilmiş kitaplardır.)

Konu güncel, ciddi ve herkesi birebir ilgilendiriyor. Ancak kitaplıklara kitap yerleştirmekle iş bitmiyor. Okumayı sağlayabilecek miyiz? Bu mühim. İşte bu zor bir durum. Bilindiği üzere kitaptan uzaklaştıran onlarca etken günümüzde mevcut. Zor bir konu. Şair Yazar İsmet Özel'e atfedilen bir söz vardır: "Bana bu mesele zor demeyin. Zor olmasaydı mesele olmazdı." Bu zamanda insanlarımızı kitapla buluşturmak zordur.

Osmanlıca bir söz vardır. "Eski hal muhal. Ya yeni hal, ya izmihlal." Yani eskiye dönüş yapamayız, ya bu dijital çağa ayak uyduracağız, ya da yok olup gideceğiz.

Cep telefonlarını toplarsak mı? Elbette bu mümkün değil. Hem cep telefonlarını kullanacağız ve hem de kitapla buluşup okuyacağız. Ancak bu gerçeğe rağmen, günümüzde daha çok insanlar kitapla değil

Onların da listesi şudur.

Sıra No	Kitap Adı	Yazarı
1	Nutuk	Mustafa Kemal Atatürk
2	Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi	Yavuz Bahadıröğlu
3	Devlet	Platon
4	İdeal Devlet	Farabi
5	Dil Belası	
6	Dede Korkut Hikayeleri	Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi
7	Ağrıdaki Efsanesi	Yaşar Kemal
8	Mutlu Yaşam Üzerine - Yaşamın Kısıtlılığı Üzerine	Seneca
9	Hamlet	William Shakespeare
10	Beyaz Gemi	Cengiz Aytmatov
11	Henüz Vakit Varken Gülüm	Nazım Hikmet
12	Hayvan Çiftliği (Bez Ciltli)	George Orwell
13	Kürk Mantolu Madonna	Sabahattin Ali
14	Babaya Mektup	Franz Kafka
15	Beyaz Diş	Jack London
16	Uzun Hikaye	Mustafa Kutlu
17	Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Peyami Safa
18	Deli Kurt	Hüseyin Nihal Atsız
19	Siyasetname	Nizamü'l Mülk
20	Sokrates'in Savunması	Platon
21	Beyaz Zambaklar Ülkesinde	Grigoriy Petrov
22	Kendi Gök Kubbemiz	Yahya Kemal Beyatlı
23	Hacı Murat	Lev Tolstoy
24	Fatih Harbiye	Peyami Safa
25	İrade Eğitimi	Jules Payot
26	Cimri	Moliere
27	İnci	John Steinbeck
28	Toplum Sözleşmesi	Jean-Jacques Rousseau
29	Dişi Kurdun Rüyalari	Cengiz Aytmatov

cep telefonları ile haşır-neşiridir. Birçok yerde ifade ettim. Burada da ifade edeyim. Cep telefonları başımızı öne eğdirdi. İnsanlar misafirliklerde, belediye otobüslerinde, toplantılarda ve neredeyse hayatın birçok alanında cep telefonlarına bakarak başları hep öne eğik vaziyetler. Maalesef acı gelecek bu. Biz insanları tekrar kitapla buluşturmak istiyoruz. İnsanları dijital bağımlılıktan kurtarmak istiyoruz. Adeta bunun için bir Dernek kurduk.

Konuşmamım bu kısmında kısaca Derneğimizi de tanıtmak istiyorum.

"Su akar yolunu bulur derler." Zaten insan, kitap ve toplum bağlamında yıllardır çalışma yapıyoruz. Bu çaba ve çalışmalarımız resmen de bir tüzel kişilik haline geldi. tüzüğü Ankara Valiliğine sunmak için 29 Mayıs gününü özellikle bekledik. İstanbul'un fethinin 572. yıl dönümünde Derneğimiz resmen kurulmuştur. Adımız çoktandır Kitapçı Baba olarak anılıyordu. Çünkü etrafımızdaki kişilere, hatta tanısak da tanımasak da karşılaştığımız kişilere yıllardır kitap dağıtıyor, kitap hediye ediyoruz.

Kitapçı Baba başkanlığında bir de Dernek kuruldu, elhamdülillah. Derneğimiz 11 kişilik kurucular kurulu ile kuruldu. Kurucular kurulumuzda 19 yaşında da kurucu var, 60 yaşında da kurucu var. Yüksek lisans, lisans, üniversite mezunu da var, lise mezunu da var. Ev hanımı da var, mühendis de var. Memur da var, esnaf da var. Hayırlı ve uğurlu olsun. Şu an Derneğimizin üye sayısı 135..

Derneğin kuruluş tüzüğü resmi yol haritası, ancak Nisan ayında yayınladığım "İnsan, Kitap ve Toplum" başlıklı Kitabımdaki tüm fikir ve görüşlerim asli yol haritasıdır ve bu daha mühimdir.

Kitabımda şu cümle parolamızdır ve temel ilkemizdir: "Nasıl ki duvarda tek bir taş dahi mühim ise toplumda da tek bir insan dahi mühimdir."

Resmi tüzükte maksadımızı şöyle açıkladık, "Kitap ve dergi ile benzeri eserler yayınlamak, satın almak, satmak, bedelli ya da bedelsiz olarak halkımıza dağıtmak, kitap fuarlarına ya da benzeri kültür faaliyetlerine ya da toplantılara katılmak, vatandaşlarımızı kitap okumaya teşvik etmek, kurum ve kuruluşlarla kültür faaliyetlerinde işbirliği yapmak, Ülkemizde kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmek ve kitap okuma oranlarını arttırmak, kreş, okullar, üniversiteler vb gibi eğitim kurumlarında, hastane, huzurevi, yaşlı bakım evi vb yerlerde, kafe, pastane, kiraathane ve kahvehane vb gibi halka açık yerlerde, hapishane, ıslahevi vb gibi kurumlarda kütüphane kurmak, kütüphanelere kitap ve dergi ile benzeri eserleri hibe etmek, toplumda "kendini bilen ve ilim-irfan sahibi, edep ve ahlak timsali fertlerin yetiştirilmesi" için faaliyetlerde bulunmak."

Bu doğrultuda "ya bismillah" diyerek herkes kitapla buluşmalı ve Türkiye okumalı" hedefini esas alarak yola çıktık. Maksadımız "huzurlu aile ve güvenli bir toplum" inşasıdır. İlim-irfan sahibi ve kendini bilen fertlerden oluşan toplumlarda huzurlu aile olur ve güvenli toplum böyle oluşur. Bu hedef ve maksat gerçekleşecek inşallah. "Niyet iyi, akıbet iyi."

Bir yıl içinde birçok etkinliğe ve hayır işine imza attık. Bunlar okullara kitap hediye etme, okullarda eğitimler düzenleme, vatandaşlara açık panel ve seminer düzenleme gibi işlerdir. Bu arada en önemli bir işimiz de dergi çıkartmak. Kısmetse

Dergimizin 11. sayısı da, Eylül sayısı da yakında çıkacaktır.

Konuşmamın en sonunda üç mütefekkiye, yazara ve aktiviste yer veriyorum. Daha doğrusu onların sözlerine yer veriyorum.

Mütefekkir Cemil Meriç: İnsanlar kıyııcıydılar, kitaplara kaçtım.

Yazar Nuri Pakdil: Kitap okumayan insan, hayata meydan okuyamaz.

Aktivist Malcolm X: Bir kitap okudum, hayatım değişti.

Son söz de şahsıma ait olsun: "Kitap, ekmek ve su kadar ihtiyaçtır."

Katılımlarınızı için tekrar teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Ahmet SANDAL (04.08.2026)

Osmanlı Devleti Arması

04.08.2026 Tarihli Kahvehaneden Kiraathane'ye Kitap Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış (Lansman) Toplantısından Resimler

Ankara Taraça Kafe'de gerçekleştirilen lansman toplantısına; AK Parti Kars Milletvekili Adem Çalkın, AI Parti Ankara Milletvekili Kurtcan Çelebi, AK Parti Bingöl Milletvekili Zeki Korkutata, Ankara İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdür V. Serkan Güngör, Kars Ardahan İğdır Serhatlar Birliği Federasyonu Genel Başkanı Çetin Nazik, Kars Sosyal Demokratlar Federasyonu Genel Başkanı Tuncay Sönmez, Türkiye Halter Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Necati Kılıç, MHP Ankara İl Yönetim Kurulu Üyesi Volkan Kaya ile çok sayıda STK temsilcisi ve meslek odası yöneticisi katıldı.

Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanı
İsa Güven'in açılış konuşması

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği
Başkanı Ahmet Sandal'ın açılış konuşması.

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital
Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün
Yaygınlaştırılması Projesi Açılışında Kurdela
Kesim Töreni -1

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılışında Kurdela Kesim Töreni -2

Dernek Başkanımız Ahmet Sandal ve Ankara İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdür V. Serkan Güngör, Müdürlük Büro Şefi Yasemin Atasoy, İKTA Dergisi Baş Yazarı Ali Küçükdağlı, Dernek Üyemiz Murat Gürel ile bir anı.

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılışında Kurdela Kesim Töreni -3

AK Parti Kars Milletvekili Adem Çalkın, AK Parti Ankara Milletvekili Kurtcan Çelebi, AK Parti Bingöl Milletvekili Zeki Korkutata, Ankara İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdür V. Serkan Güngör, Müdürlük Büro Şefi Yasemin Atasoy, Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanı İsa Güven ve Yönetim Kurulu Üyesi Nezir Büyük ile bir anı.

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılışında Kurdela Kesim Töreni -4

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış Toplantısında Dostlarla Birlikte bir anı -1

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış Toplantısında Dostlarla Birlikte

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış Toplantısından bir anı -1

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış Toplantısından bir anı -2

Kahvehane'den Kiraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi Açılış Toplantısından bir anı -3

İnsan Kitap ve Topluma Dair Veciz Sözler

**"İlahi adalette zamanaşımı yoktur."
(Anonim veciz söz)**

**"Evrende her şey değişim içindedir. Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir."
(Antik Çağ Filozofu Herakleitos)**

**"Unutma, sana ışık tutanlara sırtını dönersen, göreceğin tek şey kendi karanlığındır."
(Fransız Filozof Descartes)**

**"Oğlum akıllı malı ne yapsın? Oğlum deli mal ne yapsın?"
"Avrat yok, akıl yok."
(Kahramanmaraş Yöresinden iki deyim)**

**"Avazeyi bu Âleme Davud gibi sal.
Bâkî kalan bu Kubbede bir hoş sâdâ imiş."
(Şair Bâkî)**

**"Yahudiler mi dediniz? Onlar yumurtalarını pişirmek için, dünyayı ateşe vermekten
çekinmeyen lanetlilerdir."**

(Şair Yazar Necip Fazıl Kısakürek)

**Davud'a değil, Davut Yıldızı diye ortalıkta dolaştırılan paçavraya karşıyız.
Musa'nın Ben-i İsrail'ine değil, terörist siyonist oluşum İsrail'e karşıyız.
Hak Din Museviliğe değil, tahrif edilmiş bir Kitaba inanan insanlık düşmanı,
kendilerini üstün ırk gören Yahudiler'e karşıyız.**

Bora DURMUŞ

Yazar, MTA'da Jeoloji Mühendisi

Tarımda ve Tıpta Madenlerin Kullanımı

Madenler ve endüstriyel hammaddeler, sadece ağır sanayide veya teknolojiye değil; yaşamın en temel iki alanı olan tarım ve tıp sektörlerinde de kritik bir rol oynar. Toprağın verimliliğinden insan vücudunun tedavisine kadar geniş bir yelpazede kullanılan bu kaynaklar, modern yaşamın sürdürülebilirliği için vazgeçilmezdir.

1-Tarımda Madenlerin Kullanımı

Tarım sektöründe madenler; toprak ıslahı, bitki besleme, nem kontrolü ve zararlılarla mücadele gibi hayati süreçlerde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılır.

Fosfat Kayaları: Kimyasal gübre sanayisinin temel girdisidir. Bitkilerin kök gelişimi, çiçeklenme ve meyve dökümü için hayati önem taşıyan fosfor elementinin ana kaynağıdır.

Potas (Potasyum Tuzları): Gübre üretiminde kullanılan bir diğer temel madendir. Bitkilerin kuraklığa, hastalıklara ve soğuğa karşı direncini artırır, su dengesini düzenler.

Kireçtaşı (Kalsit) ve Dolomit: Asidik toprakların pH derecesini dengelemek (toprak ıslahı) ve toprağa kalsiyum ile magnezyum kazandırmak amacıyla yaygın olarak uygulanır.

Zeolit: Yüksek iyon değiştirme kapasitesi ve gözenekli yapısı sayesinde toprağın su tutma kapasitesini artırır. Gübrelerin topraktan hemen yıkanıp gitmesini engelleyerek besin maddelerini yavaşça bitkiye salgılar.

Bileşik ve Eser Elementler (Bor, Çinko, Bakır, Kükürt): Toprağın mikro besin ihtiyacını karşılar. Özellikle bor, bitkilerde hücre duvarı oluşumu ve polen büyümesi için kritiktir. Bakır ve kükürt ise mantari hastalıklara karşı pestisit (tarım ilacı) yapımında kullanılır.

Perlit ve Vermikülit: Sera yetiştiriciliğinde ve topraksız tarımda, köklerin hava almasını sağlamak ve nemi korumak amacıyla alt tabaka (subst-

rat) olarak tercih edilir.

2-Tıpta Madenlerin Kullanımı

Tıp ve eczacılık sektöründe madenler; ilaç ham maddesi, tıbbi cihaz üretimi, cerrahi malzemeler ve tanısal görüntüleme yöntemlerinde (kontrast maddeler) kullanılır.

Tıbbi Kil ve Mineraller (Bentonit, Kaolin, Talk): Toksin bağlayıcı özellikleri nedeniyle zehirlenme tedavilerinde ve mide-bağırsak koruyucu ilaçlarda kullanılır. Talk pudrası tıbbi kurutucu olarak; kaolin ise yara örtüleri ve merhemlerde ham madde olarak yer alır.

Alçıtaşı (Jips): Ortopedide kırık uzuvların sabitlenmesinde (alçı yapımı) ve diş hekimliğinde kalıp çıkarma işlemlerinde yüzyıllardır temel malzemedir.

Gümüş: Doğal antimikrobiyal ve antibakteriyel özelliklere sahiptir. Yara yanık kremlerinde, bandajlarda ve cerrahi aletlerin kaplamalarında enfeksiyon riskini azaltmak için kullanılır.

Titanyum: İnsan vücuduyla mükemmel biyouyumluluğa sahiptir (vücut tarafından reddedilmez). Bu yüzden yapay kemik implantlarında, protezlerde, kalp pillerinde ve diş implantlarında ana malzemedir.

Baryum (Barit): Yumuşak dokuların ve sindirim sisteminin X-ışınları (röntgen) altında görünür olmasını sağlayan "baryum lapası" gibi kontrast maddelerin üretiminde kullanılır.

Lityum: Psikiyatride duygu durum dengeleyici ilaçların (özellikle bipolar bozukluk tedavisinde) üretiminde kritik bir etken maddedir.

Radyoaktif Mineraller (Uranyum, Radyum vb. kaynaklı izotoplar): Nükleer tıp alanında, kanserli hücrelerin görüntülenmesinde (PET/CT) ve hedefe yönelik radyoterapi (kanser tedavisi) uygulamalarında kullanılır.

Mehmet (AKKAŞ) GÖRGÜLÜ

Bolu Gerede Aşağıovacık Köyü doğumlu, Ziraat Mühendisi, Şair Yazar

Aşağı Ovacık Köyünün 1955 – 1960 Yılları Arası Durumu Yaşamın Şiirlere Dökümü – II

(Bir önceki sayıdan devam etmektedir)

Akkaş Kabak Kömüş Güdük sapanla kuş vururduk.
Samanlıkta da kaçış yolunu kapayarak yakalardık.

O gün uğursuz gelirdi muhakkak yerdim dayak.
Kuruluğa da kapan kurup kuşu kapanla avlardık.

Dumanı olmadığını üzerinde yemek pişirildiğini.
Köye gelip görmüşler meğerse odun sobasıymış.

Radyomuz vardı batarya da pilide kocamandı.
Dinlerdik Veysel türküsü okunan da Kur'an'dı.

Radyoda türkü söyleyenler görünecek derlerdi.
Meğer o zaman ABD'de TV kullanıyormuştu.
Sonbaharın akşamında karanlığı bastığı anda.
Daldaki eriğin çağlasına yerdeki yer almasına.

Dalardık birkaçımız Ömer Hafızın bostanına.
Şekerağa bağırır kaçarız üst baş yırtılırcasına.
Oluklunun başına kavak gazeli için gitmiştik.
Yaprakla gazelle arabayı dolu silme etmiştik.

İkinci öküzleri yolda gider görüp seslendiydik.
Durup dönüp bize baka kalıplarına hayret ettik.
Arabasızda yaya yaprak sıyırmaya giderdik.
Çuvallara doldurup sırtımıza alıp dönerdik.

Mallara yedirmek için samanla karıştırarak.
Kar geç kalkar zahra yetmez sorun yaşadık.
Babayiğidin Mevlüt evin önüne gelmiş.
Kör Hüseyin'e bağırarak in aşağı demiş.

O da almış saçmalalı tüfeği basmış tetiğe.
Mevlüt yerde saçmalar vücuda serilmiş.
Köyün manavıydı Dekcigil'in topal Ahmet.
Bakkalın anahtarını saklarmıştı kör Ahmet.

Tiftik yonar fiğle giderdik tos bıyık bakkala.
Tiftik fiğ, manav bakkal içinmiş bir himmet.
Köyün davar çobanı Mangırın İbrahimdi.
Köyde devamlı bekçi Kabağın Eşrefimdi.

Muhtarı Gümüşağa değil Memiş ağaydı.
Kumpir fasulye bostanda doğal verimdi.
Kırkıcı çıkıkçıydı nişancıydı iyi de ayı avcısıydı.
Adı Avlalıydı, gramofonu da vardı çalıcısıydı.

Kumalı İrabeydi dışarda da hep yalınayakdı.
Çilekeşti genişdi sabırlıydı hep yaylalar derdi.

(Gelecek sayıda devam edecek)

Alisa Çiçek AKYOL

Risk Analiz Uzmanı, Yazar

Toprak

İnsanın doğduğu toprağa duyduğu sadakat, sadece coğrafi bir bağlılık değil, kimliğin derin katmanlarına işlenmiş varoluşsal bir bağlıdır. İnsan dünyaya bir yerle birlikte gelir; bir iklimin rüzgârını, bir sokağın sesini, bir toprağın kokusunu içine çekerek büyür. İşte bu yüzden memleket, yalnızca haritada bir nokta değil, hatıraların ve benliğin dokusudur. İnsan bir şehirde yaşamaz sadece; o şehirle beraber biçimlenir. Çocukken yürüdüğü yollar, düştüğü taşlar, gölgesinde dinlendiği ağaçlar onun hafızasının parçası oluverir. Bu sebeple doğulan toprağa sadakat, aslında insanın kendi geçmişine sadakatidir. Bu bağlılık çoğu zaman uzaklaşınca daha yoğun hissedilir. Gurbet, toprağa olan sadakatin aynasıdır. Memleketinden ayrılan birinin, bir sabah ansızın çocukluğunun kokusunu hatırlatan bir yağmurda, bir türküde ya da bir yemek tadında gözleri dolar. Çünkü sadakat sadece fiziksel olarak orada kalmak değildir; kalbin bir parçasını orada taşımaktır.

Mesela Yaşar Kemal'in Çukurova'sı, sadece bir mekân değil, yaşayan bir ruhtur. Onun kahramanları toprağı terk edemez; çünkü orası onların alın teri, acısı ve umududur. İnce Memed dağlara çıktığında bile Çukurova'nın kaderini sırtında taşır. Toprak burada bir mülkiyet değil, bir hafıza ve mücadele alanıdır. İşte sadakat, doğduğu yerin insanlarına ve hikâyelerine sırt çevirmemektir. Mitolojilerde de toprak doğurur, besler ve sonunda yeniden bağrına alır. Bu döngü, insanla toprak arasında görünmez bir sözleşme gibidir. Anadolu'da "Toprak ana" denmesi boşuna değildir. İnsan, kendisini büyüten yere karşı bilinçli olmasa bile duygusal bir sorumluluk hisseder. Bu sadakat, bazen köyüne okul yaptırmak isteyen birinin çabasında, bazen memle-

ketine dönüp hizmet etmek isteyen bir doktorun kararındadır. Ancak doğduğu toprağa sadakat, kör bir bağlılık değildir. Felsefî açıdan gerçek sadakat, eleştirel sevgiyi de içerir. Bir insan memleketini seviyorsa, onun eksiklerini de görmek ister. Daha adil, daha yaşanabilir bir yer olması için çabalamak, sadakatin en olgun hâlidir. Çünkü sadakat, sadece övmek değil, iyileştirmek istemektir.

Göç çağında yaşıyoruz. İnsanlar eğitim, iş, güvenlik ya da hayaller uğruna doğdukları yerlerden ayrılıyor. Bu durum sadakatin bittiği manasına gelmez. Aksine, bazen uzaktan kurulan bağ daha bilinçli olur. Başka şehirlerde ve başka ülkelerde yaşayan insanların memleketleri için yardım kampanyaları düzenlemesi, kültürünü yaşatmaya çalışması, çocuklarına o toprakların hikâyelerini anlatması bunun içindir. Sadakat burada fiziksel değil, kültürel ve duygusal bir sürekliliktir.

Doğduğumuz toprak bize sadece bir başlangıç noktası vermez; bize bir dil, bir ses tonu, bir bakış kazandırır. İnsan dünyayı hep biraz da doğduğu yerin penceresinden görür. Bu yüzden memlekete sadakat, insanın kendine sadakatidir. Köklerini inkâr eden biri, bir süre sonra kimliğinin de bulanıklaştığını hisseder.

Sonuçta insanın doğduğu toprağa sadakati, geri dönmek zorunda olmak değil; unutmamaktır. O toprağın hikâyesini taşımak, insanlarını anlamak, acılarına duyarsız kalmamaktır. Çünkü insan nereye giderse gitsin, bastığı yer değişse de içinde yürüdüğü ilk toprak hep onunla kalır. Ve belki de sadakat, tam olarak budur: İçindeki memleketi yaşatmak.

Vahap DABAKOĞLU

Hakim, Edebiyat Gönüllüsü

Çanakkale'de

Dağ konuşuverdi "Dur Yolcu" diye.
Zaman bütün oldu el verdi Tanrı.
Mekan coşuverdi "Şehitler" diye.

Dağlar taşlar şahit, semada kan var.
Nebât perde olmuş toprakta can var.
Surette, mânâda asırlık yas var.
Mahşer dile geldi "Burdaydım!" diye.

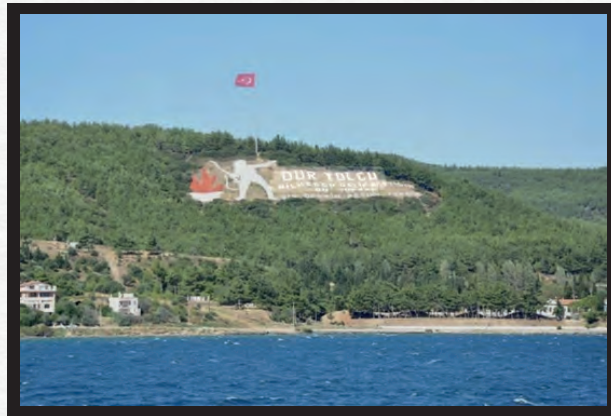
Karanın yüzünde göz göz gedikler.
Denizin dibinde yatar gemiler.
Belki adım başı düşmüş bedenler.
Dost düşman ağlaşır reva mı diye.

Hava, deniz, kara, her yanda ölüm.
Tarihin gördüğü en şedit zulüm.
Göğüs göğüse harp, koyun koy'na ün.
Ruhları anlatır, "Masumduk" diye.

Askerler kokudan duramaz olmuş.
Gazinin yarası sarılmaz olmuş.
Kimse kimseyi de esir etmemiş.
Kaderler bağlanmış hep ölüm diye.

Dediler, çok şehit toplu gömülmüş.
Çiftçiler eştikçe yeri seçilmiş.
Harp hurdası elli yılda satılmış.
Her milletten anıt, ziyaret diye.

Yolcular gelir de geçemez burdan.
Bir vatan cihana mıhllanmış burdan.
Ateşin barutun tohumu burdan.
Evrilip gül açmış Çanakkale'de.

Yusuf ÇELİK

Yazar, Üniversite Öğrencisi

Dikey Hapishanelerden Dijital Kozalara: Bakışımızı Kim Ayarlıyor?

Ne söylenir, hangi kelime o dijital gürültünün ağırlığını omuzlayıp hakikatin kürsüsüne taşıyabilir, inanın bilmiyorum. Zira biz sadece mahremiyetimizi, vaktimizi ya da o kadim alışkanlıklarımızı değil; ruhumuzun en mahrem odalarını, kendi hür irademizi ve eşyaya dair o duru bakışımızı (sözde) akıllı ekranların zifiri karanlığında, algoritmaların insafına bıraktık. Kelimelerin bittiği, tefekkürün toz duman olduğu bu an, aslında insanın kendi eliyle inşa ettiği bir zindanın içine, "modernlik" namına gönüllü girişiydi.

Bugün mesele sadece bir teknoloji meselesi değil; bizim için zamanın durduğu, gönül gözümüzün perdelendiği, ruhumuzda kapanması imkansız bir yara olarak mühürlenmiş bir "zihniyet depremi"dir bu. Bir gecede değil, saniye saniye hayatlar yarım kaldı; umutlar o parlayan piksellerin enkazı altında can çekişti. Biz bu süreçte sadece değişmedik; bir medeniyetin, bir komşuluğun, bir gelecek tasavvurunun yerle bir oluşuna şahitlik ettik. İnsan kendi ruhunun yarısını, o sahte ışıklara feda ettiği günü nasıl unutabilir?

Aynadaki Yabancı ve "Ayarı" Bozulmuş Ruhlar

İnsan, sarsıntı dindiğinde bir an durup kendine bakmak istiyor. Aynaya bakıyoruz; yüzümüz duruyor ama o derinlik, o mana, o bizi biz yapan kadim bakış yok. İşte o an anlıyoruz ki, demek ki bazen insan yaşarken de eksiliyormuş. Suretimiz yerinde olsa da ruhumuzu çevreleyen, bizi biz yapan o "insan ölçeğindeki" dünyamız artık yok. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın meşhur 'Saatleri Ayarlama

Enstitüsü' adlı romanında sürekli değiştiği "saat ayarı" metaforu, bugün cebimizdeki telefonlarda birer "algoritma ayarına" dönüştü. İnsan, sadece uzuvlarını kaybettiğinde sakatlanmazmış; iradesini, zamanını ve üzerine bastığı toprağın hakikatini kaybettiğinde de yaşarken eksilirmiş. Biz bugün aynadaki aksimize yabancılaştık; çünkü arkamızdaki fon, o koca hakikat dünyası artık bir veri yığını.

Eskiler zamanı güneşle, ezanla, yani "ezani vakit" ile ölçer; ömrü bereketle demlerdi. Şimdi ise saniyelere bölünmüş, harcanabilir bir meta haline gelen zamanın içinde sadece "ikamet ediyoruz." Turgut Cansever'in o çok sevdiği şehirler yıkılıp yerine gökyüzünü yırtan "dikey hapishaneler" dikilince, komşunun külüne muhtaç olan insan, milyonlarca yalnızın yaşadığı beton yığınlarında yabancılaştı. Bakışımız ufuk çizgisine değil, ya önümüzdeki makine dişlisine ya da önümüzdeki ekrana çakılı kaldı.

"Truman Show"un Sahte Ufku

Ömür, hep söylediğimiz gibi, ucu açık bir senet misali elimize tutuşturulmuş. Malumu ehline ayan olan o sır, modernitenin dişlileri arasında en keskin haliyle yüzümüze çarpıyor. The Truman Show filmindeki Truman Burbank'ın o sahte ufuk çizgisine, boyalı duvara çarptığı anı hatırlayın. Biz o güne kadar özgürlüğü ekranların sınırsızlığında ararken; meğer o özgürlük burnumuzun ucunda, bir secdede, bir fitri bakışta saklıymış.

İşte bu dijital kuşatılmışlık, insanın kalbine sadece derin bir sükût bırakmıyor; aynı zamanda fanî ile bâkî arasındaki o incecik çizgiyi yeniden hatırlatıyor. Çünkü Shoshana Zuboff'un tabiriyle "Gözetim Kapitalizmi" dediğimiz bu yeni nizam, bizim dünyaya dair kurduğumuz o sahte güven kalesini sarsıyor. Asıl yolculuk, her şeyin bittiği sanılan o ekran bağımlılığının içinden, çıplak ve hür bir ruhla doğrulunca başlıyormuş. Bugün her hangi birimiz uyanır uyanmaz telefona bakıyorsa, aslında o senedin vadesini algoritmaların eline teslim ediyor demektir.

Enkazın Arasından Sızan Feryat: "İrademi Duyan Var mı?"

Modernitenin dişlileri arasından gelen sesler, sadece birer anı değil, insanlık tarihinin en ağır şahitlikleridir. Charlie Chaplin'in Modern Zamanlar'da o çarklar arasında ezilen halini düşünün; o sadece bir işçi değil, hepimizin mekanikleşen ruhudur. Sabri Ülgener hocanın işaret ettiği o "zihniyet daralması", bugün dijital koridorlarda "Sesimi duyan var mı?" diye inleyen irademizin çığıdır.

İktisat tarihçimiz Mehmet Genç'in anlattığı o denge ve kanaat dünyasından, her şeyi tüketen ve tüketirken tükenen bir "veri nesnesine" evrildik. Mahfi Eğilmez'in rasyonel analizlerle anlattığı o rakamların arkasında, aslında paramparça olmuş bir insan psikolojisi var. Muhafazakar camianın "bizden" diyerek liyakati ve derinliği ikinci plana atması, öte yandan modernite hayranlığına kurban gidilmesi... Bunlar bizim mahallemizin bitmeyen sancıları. Ama hakikat enkazının başında ne sekülerlik kalıyor ne muhafazakarlık; sadece can havliyle bir "mana" arayan insan kalıyor.

Teknoloji Böyle Alışacaksınız!

Şimdilerde çıkıp "Teknoloji böyle, alışacaksınız, hayatın hızı bu" diyorlar. Bu sözü söyleyenler, insanın kalbinin nasıl bir hafıza merkezi olduğunu, fitratın nasıl bir mühür gibi ruha kazındığını bilmeyenlerdir. Bilmiyorlar ki; o ekranlarda harcadığımız saatler, bizim kendi canımızdan

başka neyimiz varsa aldı ve götürdü. Biz sadece vaktimizi değil, "biz" olan her şeyi o soğuk çiple- rin sineline emanet ettik.

Bediüzzaman'ın o meşhur iktisat uyarısını hatırlayalım: İktisat eden zenginleşir, israf eden iflasa sürüklenir. Biz bugün sadece paramızı değil; irademizi israf ediyoruz, bakışımızı israf ediyoruz, ferasetimizi israf ediyoruz. Ruhunu imha ederek teknoloji inşa eden insan, aslında varoluşsal bir iflasın eşiğindedir. Nasıl unutalım? İnsan kendi fitratını nasıl inkar edebilir?

Dirilişin Şiiri

Kıymetli dostlar, bu yazı bir teknoloji düşmanlığı değil, bir hafıza kayıdır. Bakışımızın sınırlarını algoritmaların çizmesine izin verdiğimiz o gün, ruhlarımıza hüznü bir imza atılmıştır. Vakit dar, yol uzun, yükümüz ise bir medeniyeti yeniden inşa edecek kadar ağır. Belki çok yorgunuz, belki birileri ruhunu "beğeni" sayılarıyla takas ediyor ama biz o fitratın başında tuttuğumuz nöbeti gönlümüzde taşımaya devam edeceğiz.

Aynaya baktığımızda yüzümüzü görebiliriz ama o yok olan derinliğin, o yarım kalan hakikat arayışının borcu boynumuzdadır. Yaşarken eksildik evet, ama eksilen parçalarımızı liyakatle, adaletle ve vefayla tamamlamak zorundayız.

Çıkış yolu; tekniği reddetmek değil, tekniğin üzerindeki insani iradeyi yeniden tesis etmektir. Truman'ın o sahte gökyüzü duvarına çarpıp gerçeği araması gibi, biz de bakışımızı ekranlardan çekip hakikate ve birbirimizin yüzüne çevirmeliyiz.

Velhasıl asıl yolculuk şimdi başlıyor; eksik, mahzun ama dimdik... İnsan, eğer bakışını kaybederse; neyi kazandığının hiçbir önemi kalmaz. Bakışın sınırlarını aşmak, o sınırları bizim adımla kimlerin çizdiğini ferasetle anlamakla başlar.

Unutmadık, unutmayacağız.

Selam ve Dua ile...

Hüsniye FURAL

Yazar, Kamu Görevlisi, Manisa

Bu Topraklar; Yaşamın Tercih Edilmiş Hikayesi

Herkesin köyden uzaklaştığı, komşuluk ilişkilerini görmezden geldiği bir zamanda Manisa'nın Sancaklı köylerinden birinde atadan kalma topraklarla büyüyen Yukarı Çobanisa ya bağlı Şirin bir mahallede yaşayan , Şehzadelerin Sultanların gölgesinde kendisini ailesine adanmış bir kadının hikayesi bu ...

Bir kadının mistik kokusu. Kökleriyle toprağa bağlı, dallarıyla gökyüzüne uzanan bir kadın. Hayat yolları kıvrımlı, uçuruma denk geçtikleri, çıkması zor tepeleri emeğiyle aşmış, kendi kendine güçlenmiş ve yillanmış bir kadın. Görünmeyen tacı ile hep dik başlı, ayağında ovanın tozlarının gerçek yaşamla iç içe geçişi. Önüne çıkan tüm engellerden yine onun ferah kapısına geçmesi, gönlünün güzelliğinden. Eteğinin kenarında bir yol izi, tüm geçmişin üzerine basa basa ilerlediği, aman dilemekten aciz kalmışlara inat, tozlarını bile silkelememesi en güçlü tarafı “geçmişin tozu” ... Belki bir çiçekle huzur bulduğu, bir komşuna kahkahasını verdiği, bir yanı yorgun, bir yanı hep keyifli ... Elinde bir çayı, bir kahvesi, canı isterse nasılsa öylesi. Sağ tarafında bahçesi, sol tarafında ailesi, hangisi önce hangisi sonrası hep bilinmeyişi. Parayla pulla değil emekle karşılığı beklemesi, üç vakte kadar diye başlayan o keyif cümleleriyle kendi bahçesinde, kendi hayatının temel taşları üzerine yaşayan herkesin bildiği, bilmek için can attığı bir kapı komşusu,

belki de fazlası. Dost mu, derdine eş mi, kaderin eski bir misafiri mi senin için gönderilen ... affetmek istedikleri ya da istemedikleri aklına mıh gibi kazınan nice cümleleriyle, sizin de hayatınızda olması gereken kişisi, herkesin abası , bizimse Ayşe ablamız .

Tarladaki evin karşı köşesinden gelen sesle irkil-dim. Herkes bir yerlerde bir şeylerle uğraşıyordu bugün. Bir an bir kokuya sığındım, bir ekmek kokusu ... Kişiyi kendisinden alıp izini sürdürtecek olan bir koku olsaydı şayet, bunlardan biri annesinin zeytinyağlı kalıp sabun kokusu saçları olurdu ya da onun pişirdiği ekmeklerin kokusu... Bayır aşağı yerdeki taş fırından geliyordu koku. Çocuklarla şenlenecek bir sofranın hazırlığı var belli. Bazı şeyler demek ki o zamanlar güzeldi kalabalık sofralar bile, işi bitenin, muhtaçlığı kalmayanın uğrak yeri oldu şimdilerde evim . Tarladaki evlere biz dam deriz ama muntazamdır içi merak etmeyin, annem nice misafirler ağırladı o küçük iki göz damda bir bilseniz. Hele yemekleri nasıl olur da , bu kadar lezzetli olabilir hala bilemiyorum, dedim ya her şey o zamanlar güzeldi kalabalık sofralar bile artık kendime bile misafir olduğum yer burası anılardan ve köklerden ibaret.

Damın kapısına varmadan ayaklarınızın çamurunu atmak için küçük iki merdiven karşılayacak sizi. Merdivenleri özellikle pütürlü olur ki siz ayaklarınızı temizleyip öyle girin diye, bende öyle yaptım, annem ne dediyse aynılarını yaparak yaşamaya çalıştım. Acaba alışkanlıklarım mı yaşattı beni yoksa yasadıklarım sadece bir alışkanlıktan mı ibaretti sence? Damın kapısı mavi böyle, açık mavi çünkü yılan çığan bu renge gelmezmiş. Gerçi bir burada da yılanlar gördük ama en fecileri iyi ayaklı olanları idi eminim. Mavi kapının ardında bir şilte, yerde bir de masa sadece 5 sandalyesi kalmış. Eski bir buzdolabı artık çalışmıyor ama erzak dolabı vazifesi görüyor. Şuraya yapılmış küçük pencereyi görüyor musun aslında o pencere hiç açılmıyor ama olsun annem oraya da dantel bir perdelik dikti zamanında ev mahremidir. Hayatımın en büyük destekçisi annemdi, belki de en büyük köstekçisi de acaba bunun ayrımını ne zaman yapabilirim.

Gün oldu gün aktı ve ben yine bir kadının sözüne sığındım, annemin benim için söylediği zaman zaman nefesini tuta tuta anlattığı bir sözü geldi aklıma..., kadın sözü; toprağın sesi gibidir düştüğünde tutar seni, yorulduğunda taşır, kırıldığında sarar. Bir kadının mahrem saydığını bir sözü, başka bir kadın nasıl normal karşılayabilir peki, edep ikisinde de nazar boncuğu; birinde süs diğerrinde seyirlik dürtüsü.

Büyük odanın karşı köşesinde doğru baktığında genişçe bir sofra göreceksin. Kahvenin yapıldığı bir sapı ters çevrilmiş bir cezve. Birkaç tabak birkaç tencere ... dedemin ve babaannemin fotoğrafları bekliyor artık bu evi... onları misafirdi bu hayatta, fotoğraflarının altında bir etamin işleme ile bakışıyorum, sırtımı duvara dayıyorum, bakışlarımı sabitlemek bir yana dursun sürekli sürekli bakınıyorum acaba bu eski püskü diyebileceğim bu evde olmak beni neden bu kadar rahatlatıyor. Çocukluğumun akşamlarına gitmek istiyorum. Unutmak istemediklerime ben karar veremiyorsam eğer bir çocuk aklımda gördüklerim hala hislerimi ele geçiriyorsa, rolüm ne ki bu hayatta? Peki ya hayattaki rolüm neydi yani bu kadar mıydı? Benim hayata geliş amacı bu bahçelerden

mi ibaretti. Kendime bile misafir olmayı beceren ben miydim? Bu soru yol boyunca peşimden geldi. Büyürken yarım kalmış yanlarımı, hâlâ içinde taşıyan çocuğun şimdi ki haliyim. Rolüm; yarım kalmışlığın intikamını almak değil, unutamadıklarımın esiri de değilim, aksine onları taşıyabilen bir kadınıym artık.

Bir tepenin ardındaki vadide kalan bir tarlaydı ona babasından yadigar ona da onun babasından. Ata toprakları kıymetlidir bizde öyle kimseye kolay kolay satılmaz, mümkünse de akrabalar arasında el değiştirirdi makul fiyata. Araziye baktığında her biri terasa usulü yapılmış, eskilerin bilgisi ve tecrübesiyle konumlandırılmış 250 kadar zeytin ağacı, her sıraya ipe ekilmiş bir düzenekte. Siz bir zeytin ağacı nasıl ekilir biliyor musunuz? Bizde herkes bilir, öyle ki herkes bir araya toplanıp özellikle birlikte ekilir çünkü emek verdiğine kıyamaz insan. Benim hayatımın belli bir düzeni, belli bir akışı vardı yapılması gerekenlerden ibaret bir hayat diyebilirim kendi adıma. Bu yüzden hiç ayrılamadım bu topraklardan. Bir emanete adanmış kalan hayatımın istekleri. Emanet olmakla, kendini unutmak arasındaki ince çizgi kesti ayaklarımı. Birilerinin yükü sorumluluğu kaderime gölge olmuş. Sessiz tuttuğum çoğu kez ertelediğim, yer yer adını bile koymadan içinde taşıdığım arzularım, heveslerim kendi payıma düşmedi. Emanet edilen hayat ile hakkım olan arasında sonsuz misafirlikteyim kendimde beraber.

Oturduğum yerden doğruldum. Biraz da sofa ya çıkayım acıktım da üstelik, bir kilim attım yere, tozları uçtu etrafa, bir kısa öksürükle temizledim boğazımı aah ben neleri yutmuştum bu tozlar ne ki? bazen gülüyorum ağlanacak halime, elimden başka türlü gelmiyor artık. Acıyıp kıyamadıklarımın saltanatı altında ezildim. Yaşamlarının karanlık koridorlarına aydınlığa çevirdiklerim, merhametimde sustuğum korumak istediğim her şeyin gölgesinde kaldım.

Kardeşlerimle koşuştururduk buralarda, tozlu ayaklarımız her sofaya basıldığında annemin sesi yankılanırdı etrafta.

Hatta yankı yapar, biz ona da gülerdik. Eskiden ablaları olarak hep ben olacağım sanırdım onların yanlarında. Sofra bezini serdim, bunu ben yaptım kendi diktiğim şalvarlarımın artan kumaşlarından düzenledim. Her rengin aksini ekledim birbiri ardına.

Sevginin bile taklit edilesi, yaşamın gölgesi düşüyor bu zeytin ağaçlarının altında, dönülmeyecek noktayı çoktan geçtim, kendimi buraya adadığımdan beri hayatımın burası olduğu kabul ettiğimden beri ... bir yandan zeytinin çekirdeklerini sıyrıyorum dişlerimle , elime gelen çekirdeği ise arkama fırlatıyorum artık nereye denk gelirse “ attığım yerde zeytin ağacı çıksın “ dileklerle. Artık doymuş olabilirim eğer biraz daha fazla yersem sanırım çalışamayacağım. Bazen düşünüyorum acaba burada yaşamıyor olsaydım nasıl olurdu hayatım? Ben, başka nasıl bir ben olurum. Nasıl olurum, nasıl olurdu çocuklarım, acaba ben burada olmakla onların kaderlerini de mi buraya bağladım. Hiç bitmeyen bir döngünün izini taşıyorum, her başlangıçta biraz eskiyi, her adımda biraz yarını, yarın da kalan yarımı, her nefeste, biraz geçmişin gölgesini taşıyorum. Sanki kaderim değil de bana unutmayı öğretmeyen bir zaman zincirinin içindeyim. Kendime bile misafir hissettiğim zamanlardayım

Kalkayım , yokuş yukarı çıkıp çulları yere serenlere yardım edeyim. Bugün kalabalık geldik buraya işlerimiz bitsin ki hemen yeni işler başlasın tarlada... Yaşananların aksine yaşatılanların etkisinde kaldığımı, sonrasında yaşanan günlerde de bu düşünceye inanarak yaşıyorum. İş bugün başlarsa yarın biter burada hiçbir şey aksamamalı, toprak bir o kadar bereketli fakat bir kadarda vefasızdı. Zamanında sevilmediğinde hırçınlaşan bir kadın gibi. Yokuş yukarı çıkmak bedenime değil de benliğime daha zor geldi sanki. Her şey ağırlaşıyor.

Beklentilerimizin hayatımızı karşılamadığı zamanlarda yetişmeye çalıştığım anıların gölgesinde kayboluyorum. Şu evin arka tarafında oynadığımız günlerimiz hem güzel, hem de soluktu benim için Geçtiğim yollarda beni uğurlayan çocukluğum gelecekte umutluydu. Ben şimdi o umudu sırtımda taşıyan yetişkin halimle yürüyordum. Bir ışıkla bizi buluşturan bu ummanın atalarının ruhlarının izinde.

Yalnız olmadığımı hissettiren tek yer orası belki. Bir yanım geçmişi yetismeye değer hep. Oysa ben kendi gölgemin bile, beni geriye çektiğimi çok geç fark ettim. Kayboluşum bile bana ait değildi. Yetişmeye çalıştığım hayat hiç benim olmamıştı.

Ben kendimle uğraşırken millet zeytinleri toplama ya koyulmuş bile, çuvallanan zeytinler bir bir traktörün kasasına yükleniyor. Bende kendimi yüklüyorum araca bugün içimde o kadar çatışıyorum ki ben bile bana yabancıyım kendimin yoksun misafiri . Kendimle en son ne zaman bu kadar konuştum acaba? En son doktora gittiğimden beri her şey daha bir karmaşık sanki. İlaçlardan mı yoksa psikiyatri doktorunun söylediklerinden mi bilemiyorum ama yıllarının yorgunluğu taşıyamayacak kadar yorgunum. Kaç yaşıma geldim. Ya da kaç yaşında hissediyorum benim yaşlılarım kendileri ile aynalara barışırken ben anneme benzeyen yanımla hala değişmiyorum. Annemin sözleri yetmiyormuş gibi annem gibi yürüyorum artık bak su an elim belimde mesela. Benim bugün çalışmam yok artık eminim. Bende babam gibi yaparım şöyle işçilerin arasında dolanır dolanır bir köşeye çekilirim. Babam nasıl biriydi hepimize çok düşkün ama hepimize de bir o kadar uzaktı. Garip, manasız kıskançlıklarını duyardım kendisinden yok öyle annemi falan değil, yine yaptığı işleri, yapamadıklarını kıyaslardı ve illa kıskanacak bir sorun bulurdu. En sonunda da bahçeye köşeye dikilir, elinin sigarasını dizine vura vura içerdi. Bir erkek, bir erkeği, bir kadının diğer kadından kıskandığından daha fazla kıskanır ama sinsice. Akşam oldu güneş kızılığını verirken, ben de kadınlığı mı gömdüm bu bahçeye.

Ayhan AYGÖRDÜ

Pazarıcıklı Şair Yazar

Koltuk

Doğru söyle yalvarırım,
Atlastan mı derin koltuk?
Yıllardır cevap ararım,
Yok mudur kederin koltuk?

Kirpiğin yoktur, kaşın yok,
Sevdalı bir bakışın yok,
Yüreğinde ataşın yok,
Nerende hünerin koltuk?

Elinde yetkin olmasa,
Okkalı fidyen olmasa,
Üstünde künyen olmasa,
Kaç kuruş ederin koltuk?

Şaşırır sana oturan,
Bala dönüşür kat(ı)ran,
Her parmağını batıran,
Yalar, şirin şirin koltuk.

Selam sabahı bilmezsin,
Yaraya merhem sürmezsin,
Aşağıları görmezsin,
Yanmaz mı fenerin koltuk?

Yalan dünya parsa parsa,
Baştan sona senin olsa,
Sırtın bir gün tuş olursa,
Kurtarmaz kemerin koltuk.

Az saydım çok sayamadım.
Kibri tutup kaldırmadım.
AYGÖRDÜ'yem tanımadım,
Kimlerden pederin koltuk?

Yemliha ÇETİN

İş İnsanı, Yazar, Kamu Yönetimi Alanında Yüksek Lisanslı

Nüfus Azalışını Önlemek Politik Hamlelerle Mümkün Mü?

İnsanoğlu bir arada yaşamaya başladığından bu yana bütün toplumlar aile en önemli temel kurum olarak var olmuş, toplumların büyümesi, yayılması, varlığını devam ettirmesi buradan başlamıştır.

Öyle ki bir aile nüfusunun kalabalıklığı içinde bulunduğu toplumu önce kabileler, obalar halinde yaşamaya, oradan beylikler oluşturmaya, beylikten bağımsız devlete, devletten de imparatorluklara kadar uzanan bir serüvene sürüklemiştir.

Dolayısıyla tarih boyunca ailenin kalabalıklığı, nüfusun yoğunluğunu oluşturmuş, o da hakimiyetini kabul ettirme ve yayılmayı getirerek yer yüzünde söz sahibi olma konusunda en büyük başlangıç olmuştur.

Türk toplumlarında İslamiyet öncesinde de aileye büyük bir kutsiyet atfedilmiş, İslam'la birlikte tarihsel süreçte bozulmadan değerini koruyarak günümüze kadar var olagelmıştır.

Öyle ki:

Çoğalma, çocuk sahibi olma, ailenin önemi ve nesillerin devamından Kur'an-ı Kerim'de muhtelif ayetlerde ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in hadis-i şeriflerinde "Evleniniz, çoğalınız çünkü ben kıyamet gününde diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla övüneceğim" sözü ve isrâ süresi 31. Ayette Mevla'nın rızık endişesini garanti altına aldığı ayet-i kerimeye rağmen günümüz İslam toplumlarında da nüfusun hızla azaldığı ve yaşlandığı görülmektedir.

Diğer taraftan tarih boyunca söz sahibi olan toplumlar incelendiğinde nüfusun, hakimiyet kurma, yeni yerler fethetme, varlığını devam ettirme, savaşta üstün olma, nüfuz edinme aracı olduğu

ve ülkelerin refah düzeyi ile doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Çünkü:

Nüfus demek; savaşacak asker, yol, köprü, medrese, cami, imarethane yapacak sanatkâr, çarık, yemeni, ok, yay, kılıç yapacak, nal çakacak zanaatkâr, devlete kazandırılacak yeni evlatlar, orduya aş hazırlayacak bacılar, cepheye mermi taşıyacak analar anlamı taşırdı.

Aynı zamanda otlatılacak sürüler, ekilecek tohumlar, kazılacak madenler demektir.

Bu denklem Türk İslam toplumları için de genel geçer bir tez olarak yakın tarihimize kadar süregelen ancak son yarım asırda önemini git gide kaybetmeye yüz tutmuştur.

Öyle ki:

Osmanlı'nın yükselme ve duraklama dönemlerinin ardından gerileme ve dağılma sürecine bakıldığında bugünün tohumlarının o zamandan ekildiği görülebilecektir.

Eli kılıç tutan delikanlı, asker olmak üzere at sırtında cihad ruhuyla sefer yolunu tutarken, Osmanlı'nın dağılma dönemine kadar millet-i sadıka nişanesi verilen ermeniler askerlik kaygısından azade huzur içinde yaşamış, küçük el sanatları, zannatkarlık ve maden işletmeleri ile bolluk içinde sermaye edinmiş, diğer taraftan kuyum ve ticaret yahudi azınlıkların tekeline geçmiş, bunlar zamanla edindikleri ekonomik gücü yaşadıkları topluma karşı silah olarak kullanır olmuş hatta elde ettikleri ekonomik imkânlar sayesinde güçlü lobi faaliyetleri ile kapitalist düzenin tüm dünyada hâkimi haline gelmişlerdir.

Osmanlı'nın dağılması ardından askeri olarak ağır yaralar almış, ekonomisi bitmiş bir millet olarak yeniden dirilişin meşalesi milli mücadele ile ateşlenmiş ancak dünyada hızla yayılan sanayileşme ve silahlanma yarışına ayak uydurmak ve aradaki mesafeyi kapatmak ülkemiz açısından zaman almıştır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla tarım ve hayvancılıkla yeniden ayağa kalkan ülkemizin nüfusu 11-12 milyon civarındayken, aradan geçen yüzyıl boyunca 87 milyona ulaşmış ancak son dönemde tüm dünya nüfuslarına paralel olarak nüfus artış hızı tersine dönerek düşme eğilimine girmiştir.

Peki günümüzde neden bu denklem tersine döndü? Bu kadar nüfusun artması yönünde teşvik bulunmasına rağmen neden sürekli dünya nüfusu azalma eğilimi gösteriyor, devletlerin gelişmişliği ile nüfusu arasında korelasyon neden tersine işliyor?

Asıl cevaplanası, kafa yorulası, tedbir alınası meselenin bu olduğu aşıkardır.

Burada işin uhrevi boyutundan bahsetmek had bilmek gerektirdiği için meseleyi toplumsal, ekonomik ve sosyolojik boyutuyla izaha çalışmak isabet olacaktır.

Tarım ve sanayi ülkeleri açısından son derece önemli olan insan iş gücü yerini tarımda, sanayide ve üretim süreçlerinin büyük çoğunluğunda teknolojik donanımına sahip robotik unsurlara bırakmıştır. İleri teknoloji sahibi ülkeler açısından bu durum daha da farklı boyuta taşınmakta, artık koca koca makineler ve bacasından kanser saçan devasa fabrikalar yerini, bilişim teknolojileri ile donatılmış yüksek katma değere sahip ekonomik çıktılar elde edilebilen unsurlara devretmektedir.

Dolayısıyla bu teknolojiler kullandıkları yapay zeka destekli yazılımlar sayesinde insan gücüne ya hiç ihtiyaç duymamakta, ya da minimal düzeyde nitelikli iş gücü ile maksimum verim elde edebilmektedir.

Diğer yandan her geçen gün dünyayı saran savaş, kriz ve ekonomik buhranlar, bütün toplumlara kısa sürede sirayet edebilmekte, doğrudan olmasa da psikolojik ve ekonomik etkisini hemen gösterebilmektedir.

Nüfus artış hızının tersine dönmesi sadece bu sebeplerle açıklanamayacağı gibi bu durumun

hükümet politikası haline getirilerek topluma üç, beş çocuk yapması yönünde yapılan telkin ve teşvikler de pek merhem olacağı benzememektedir.

Çünkü artık bilgiye ulaşmak ve birilerinden etkilenip onun gibi yaşama umuduna kapılma oranı o kadar kısa ve hızlı ki, aile yerine birey olma hevesi, çocuk büyütüp sorumluluğunu taşıma korkusu, gelecek kaygısı, daha iyi yaşam arzusu ve sorumluluk altına girme stresi bu çağrılarının cevapsız kalması önünde başlıca sorun alanları olarak görünmektedir.

Yani:

Gelişmiş toplumlarda nüfus sürekli azalma ve yaşlanma eğilimi gösterirken, gelişmekte olan ülkeler aynı istikamette devam etmekte ancak kısıtlı iş ve aş imkânına sahip toplumlarda genç nüfusun yoğunluğu dikkate değer şekilde öne çıkmaktadır.

Hâlbuki geçim kaygısı olan toplumların nüfus artış hızının daha yavaş olması beklenirken bunun hiç te öyle olmadığı görülüyor.

Öyleyse şu çıkarımda bulunmak yanlış olmayacaktır. Ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik gelişmişlik ile doğurganlık arasında ters korelasyon vardır.

Görünen o ki:

Sanayi devrimi ve dünya savaşları sonrası tüm dünyada hızla yayılan iş gücü ihtiyacının temini, sefalet içerisindeki ülkelere sanayileşen coğrafyalara doğru göçü getirmiş yani avrupa ucuz iş gücünü ağır sanayi sürecinde çok iyi sömürerek sancısız şekilde bugünkü düzeye ulaşmıştır.

İş gücünün bel kemiği olan bu nüfus, içinde bulunduğu toplumun geçim kaygısından uzak, refah içinde yaşam sürmesinin baskısı altında, ekmek kaygısıyla mücadele ederken, zamanla kültürel çözülmeye maruz kalmış, aile yerine bireysel yaşam biçimini özümsemiş, zor şartlarda sürdürdüğü hayat şartları, aile düzeni ve çocuk sayısı kararında etkili olmuştur.

Diğer taraftan genç nüfusa sahip olmakla birlikte teknolojik dönüşümü yakalayan Çin, Kore gibi uzak doğu ülkeleri bu süreci iyi yönetmiş, dünyada söz sahibi olur hale gelmiştir.

Bizim açımızdan potansiyel iş gücüne sahip nüfus, siyasi ikbal kaygısı taşıyan yanlış hükümet politikaları sebebiyle, çok kısa bir çalışma sürecinde, ömrünün en verimli çağında, erken emeklilik gibi imkânlarla sistem dışına itilmiştir. Oysa rol model ülkelere bakıldığında, her alanda ortalama 65 yaşına kadar çalışma zorunluluğu olduğu ve emeklilik sonrasında da insanca yaşam imkânı sunulduğu görülebilmektedir.

Öyleyse soru şu:

Nüfusu gençleştirmenin yolu nedir?

Bu dış göç veren değil, nitelikli beyin göçü almaya talip olunan ülke konumuna gelmekle olur.

Hükümet politikalarıyla, teşviklerle, evlenme destekleriyle, sosyal yardımlarla değil, refah içerisinde her bireyin kendini gelecek kaygısından azade, huzurlu ve güvende hissetmesiyle olur.

Bu devletin en büyük ve en güvenilir işveren olarak görülmediği zaman, toplumun her alanda çalışmaya, üretmeye talip olduğu zaman olur.

Çiftçi ürettiğinden zevk alarak toprağına tohum ektiğinde, bu tohumdan kendisini huzur içerisinde geçindirecek gelir elde ettiğinde, çoban sürüsünü girdi maliyetlerinden kaygısız otlatıp mutlu hissettiğinde, sanayicinin üretim maliyetlerini karşılayıp ürettiğini tüm dünyaya sattığında, küçük esnaf kapısını severek açtığında olur.

Bu üniversite sayısı ve buradan mezun olacak gençliğin çokluğuyla değil her bireyin hayata atıldığında ekonomik kaygılardan uzak bir hayat kurma, yaşam sürme hayali kurmasıyla, okuma alanlarını hayatın olağan akışına paralel, katma değer yaratma potansiyeli barındıran, nitelikli bölümlerden mezun etmekle ve o yönde ikame etmekle olur.

Daha ilköğretim çağında çocuğun ilgi ve becerilerine göre mesleki eğitime yönlendirilmesi, akademik yatkınlığına göre daha o çağda şekillendirilmesiyle olur.

Aile kurumunun öneminin artırılması, birey değil toplum ruhunun aşılması, bunun genele yaygınlaşmasıyla olur.

Ancak:

Toplum önünde rol model konumunda olanların, siyasi ve ekonomik gücü elinde bulunduranların, çocuklarını daha küçük yaşta, daha iyi eğitim, daha özgür yaşam hayaliyle Avrupa, Amerika

ülkelerine yolladığına şahitlik edilmekte, bununla birlikte aile bakanlarının bile bireyci, feminist söylem, eylem ve politikalarla aile kurumunu örselediği izlenmektedir.

Başta ülkemiz olmak üzere her cümle bireysel hak ve özgürlükler ile başlayıp, çeşitli marjinal fikirlerin etkisiyle tamamen sınıfsal ayrıcalıklar içeren kararlar alınmakta, toplum içerisinde karşılığı olmayan uygulamalar görülmektedir.

Tüm bunlar bir arada değerlendirildiğinde genelde dünya nüfusunun özelde ise Türkiye nüfusunun gün geçtikçe yaşlanma döngüsüne gireceğini ve nüfus artış hızının tersine ivme kazanacağını söylemek çok ta zor olmayacaktır.

Son söz:

Birey değil toplum, şahıs değil aile ile başlayan cümleler kurmamız ve her yurttaşın kendini gelecek kaygılarından kurtulmuş, müreffeh ülkenin yurttaşları diye gördüğü günlere ulaşmamız umuyla...

Sabahattin TURAN

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Uzmanı, Çevre Mühendisi.

Umre Tecrübem 4 “Mekke Günlükleri” Merkezini Kaybeden ve Kâbe’nin Hatırlattığı Ben

QR koduyla dinleyebilirsiniz.

6 Nisan 2026 öğle Mekke’ye ulaştığımızda bedenim yorgundu ama ruhum uzun zamandır hissetmediği kadar açıktı. Günlerdir zihnimde büyüyen yolculuk artık gerçek olmuştu. Otobüs Mekke’ye yaklaştıkça içimde tarif edilmesi zor bir duygu oluşuyordu. İnsan bazen bir şehre gitmez; yıllardır içinde taşıdığı bir özleme yaklaşır. Benim için Mekke tam olarak böyleydi. Çünkü çocukluğumdan beri ismini duyduğum, fotoğraflarını gördüğüm, dualarda adını işittiğim o şehir artık uzakta değildi.

KÂBE...

Şehrin içine girdikçe dikkatimi ilk çeken şey büyüklük değil, yoğunluk oldu. İnsan yoğunluğu, duygu yoğunluğu, anlam yoğunluğu... Dünyanın dört bir yanından gelen insanlar aynı yönün içine akıyordu. O an ilk kez şunu düşündüm: Modern dünya insanları birbirinden uzaklaştırıyor ama Kâbe hâlâ insanlığı aynı merkezin etrafında toplamayı başarabiliyor.

KÂBE...

Kâbe’ye ilk giriş anımı kelimelerle anlatmak benim için hâlâ zor. Çünkü insan orada sadece bir yapı görmüyor. Daha çok kendi içindeki eksikliği

görüyor. İlk gördüğüm anda içimde tuhaf bir sessizlik oluştu. Kalabalığın ortasında olmama rağmen sanki herkes sustu. İnsan bazen çok büyük bir şeyle karşılaştığında konuşmayı değil, susmayı öğreniyor.

İlk tavafa başladığımızda kalbimle bedenim aynı ritimde değildi. Bedenim kalabalığın içinde yürüyordu ama zihnim başka yerdeydi. Çünkü insan tavaf ederken yalnız dönmüyor; geçmişinin, hatalarının, korkularının ve umutlarının etrafında da dönüyor.

İlk şavtta* etrafı izledim. İkinci şavtta insanları izledim. Üçüncü şavtta kendimi izlemeye başladım. Galiba umrenin asıl başlangıcı tam olarak orasıydı.

Çünkü tavaf sadece fiziksel bir hareket değil. Sosyolojik olarak düşündüğümde tavaf, insanın merkez arayışının ritüelleşmiş hâli gibi geliyor bana. Modern insan merkezini kaybetmiş durumda. Sürekli hızın içinde yaşıyor ama nereye gittiğini bilmiyor. Sürekli konuşuyor ama ne söylediğini hissetmiyor. Sürekli bir şeyler tüketiyor ama içindeki boşluğu dolduramıyor.

Kâbe'nin etrafında dönerken ilk kez şunu hissettim: İnsan aslında merkezsiz yaşadığı için yoruluyor.

Orada dünyanın her yerinden insanlar vardı. Afrikalı bir yaşlı adam, Endonezyalı genç bir çift, ağlayan Suriyeli bir çocuk, bastonuyla yürüten bir ihtiyar... Hepimiz aynı merkezin etrafında dönüyorduk. Hiçbirimizin dili aynı değildi ama hepimizin yönü aynıydı.

Modern toplum insanı bireyselleştiriyor. Herkesi kendi küçük dünyasına kapatıyor. Ama tavafta insan yeniden "biz" olmayı hatırlıyor. Kimse kimseyi tanımıyor ama herkes birbirine ait hissediyor. Bu yüzden tavaf bana sadece dini bir ritüel gibi değil, insanlığın unuttuğu kolektif ruhun kısa süreli geri dönüşü gibi geldi.

İlk umremiz yaklaşık dört saatten fazla sürdü. Ama orada zaman normal işlemiyor. İnsan saate bakmayı unutuyor. Çünkü zaman mekânla değil, hisle ölçülmeye başlıyor.

Safa Tepesi ile Merve Tepesi arasında sa'y yaparken içimde başka bir duygu oluştu. Tavafta daha çok insanlığın ortaklığı hissedilirken, sa'yde insan yalnızlığını hissediyor.

Hz. Hacer validemizin su arayışı sadece tarihî bir olay değilmiş meğer. İnsan orada şunu anlıyor: Hayatta en gerçek mücadeleler çoğu zaman görünmeyen mücadelelerdir. Bir annenin çocuğu için koşuşu, bugün milyarlarca insanın ibadetine dönüşmüş durumda.

Bu bana çok derin geldi.

Çünkü modern dünya başarı hikâyelerini sever ama fedakârlığın sessiz tarafını çoğu zaman görmez.

Oysa sa'y, sessiz fedakârlığın kutsallaşmış hâli gibi.

Umreyi tamamladığımızda bedenimde ciddi bir yorgunluk vardı ama ruhum hafiflemişti. Sanki uzun süredir içimde biriken bazı şeyler sessizce çözülmüştü.

Sonra otele döndük.

Otelimiz Kâbe'ye biraz uzaktı. İlk günler yürüyüşler yoruyordu ama zamanla bunun bile ayrı bir güzelliği olduğunu fark ettim. Çünkü her gidiş geliş bir hazırlığa dönüşüyordu. İnsan Kâbe'ye yürürken bile zihnen hazırlanıyor.

Garip bir şekilde, o uzaklık özlemi artırıyordu.

Çünkü bazı şeylere kolay ulaşamamak, onların kıymetini artırıyor.

17 Nisan'a kadar Mekke'de kaldım. Bu süre boyunca sürekli tavaf yaptık. Gündüz yapılan tavaflar başka, gece yapılan tavaflar bambaşkaydı. Özellikle sabaha karşı yapılan tavafların atmosferi hâlâ zihnimde çok canlı.

Gece üç-dört civarında Mescid-i Haram'ın içinde oluşan o sessizlik çok farklıydı. İnsan kalabalığının içindeydi ama dünyanın gürültüsü yoktu. Mermerin serinliği, Kur'an sesleri, uzaklardan gelen dualar... O saatlerde insan kendisini modern çağın dışında hissediyor.

Çünkü modern hayat insana sürekli acele etmeyi öğretiyor. Ama Kâbe'nin çevresinde zaman yavaşlıyor.

Orada ilk kez uzun zamandır gerçekten "durduğumu" hissettim.

Toplam dört defa umre yaptık. Ve her biri başka bir ruh hâline denk geldi.

Mescid-i Âişe üzerinden yaptığımız umrelerde daha çok içsel bir sakinlik hissediyordum. Ten'im'e giderken şehir biraz arkada kalıyor ve insan tekrar ihrama hazırlanıyor. İlk umredeki heyecan gitmiş oluyor ama yerine daha derin bir farkındalık geliyor.

İnsan ikinci ve üçüncü umrede ritüeli değil, kendisini okumaya başlıyor.

Ten'im'de ihrama girerken şunu düşündüm: İnsan neden tekrar tekrar arınma ihtiyacı hisseder?

*Şavt: Kâbe etrafında Hacerülesved hizasından başlayıp tekrar aynı noktaya gelene kadar yapılan bir (1) tam dönüş verilen isimdir.

Çünkü insan sadece beden olarak yorulmuyor. Zihin de kirleniyor. Modern hayat insanın ruhuna sürekli bir gürültü bırakıyor. Sosyal medya, hız, rekabet, görünme arzusu, sürekli başarılı olma baskısı... İnsan farkında olmadan içinden uzaklaşıyor.

Umre biraz da insanın yeniden kendisine yaklaşması gibi.

Hudeybiye üzerinden yaptığımız umre ise bende çok daha tarihî bir duygu oluşturdu. Çünkü Hudeybiye sadece bir bölge değil; sabrın tarihe dönüştüğü yer.

Hudeybiye Antlaşması ilk bakışta ağır şartlar içeriyor gibiydi ama aslında büyük bir fethin başlangıcı oldu. Orada şunu düşündüm: İnsan hayatında da bazı gecikmeler aslında kayıp değilmiş. Bazen Allah insanı hemen istediği yere ulaştırmıyor çünkü dönüşüm zaman istiyor.

Hudeybiye bana sabrın pasif bir bekleyiş olmadığını öğretti.

Bir diğer umremizi Cirâne üzerinden yaptık. Cirâne'nin atmosferi çok daha sakindi. Orada çöl daha görünürdü. Ve çöl insana tuhaf şeyler düşündürüyor.

Çölde insan şunu anlıyor: Hayatta gerçekten ihtiyaç duyduğumuz şeyler çok az.

Modern şehirler insanı fazlalıklarla kuşatıyor. Sürekli daha fazlasını istemeye zorluyor. Ama çöl sade. Sessiz. Gösterişsiz. Ve bu yüzden dürüst.

Cirâne yolunda içimde uzun zamandır hissetmediğim bir dinginlik oluştu.

Ama bütün bu yolculuğun en güzel taraflarından biri insanlardı.

Oda arkadaşlarım ve tavaf dostlarım Oğuzhan ALTUN, Hüdaverdi ERKURAN Hocam ve Turgut BOYACI ağabey ile geçirdiğimiz zamanlar umrenin en samimi kısmıydı. Aynı odada kalmak, birlikte yürümek, birlikte yorulmak, bazen aynı sessizliği paylaşmak...

İnsan kutsal yolculuklarda dostluğu daha farklı hissediyor.

Çünkü günlük hayatta insanlar birbirine çoğu zaman rolleriyle yaklaşıyor. Ama burada herkes daha gerçek oluyor.

Hüdaverdi Hocamızın sohbetleri bazen yorgun bir günün sonunda zihnimi açıyordu. Oğuzhan'ın

samimiyeti yolculuğun yükünü hafifletiyordu. Turgut abiyle yapılan bilgilendirici konuşmalar bile bazen uzun düşüncelere dönüşüyordu.

Bize yol gösteren Mustafa Hoca, İbrahim Hoca, Barış Hoca ve Hasan Hoca'nın emeği ise gerçekten çok büyüktü. Çünkü kutsal mekânlarda yalnız bilgi yetmiyor; hissiyatı da taşıyabilmek gerekiyor.

Bazen bir hocanın kısa bir cümlesi, saatlerce yapılan anlatımdan daha derin iz bırakıyor.

Oteldeki dostluklarımız da ayrı bir güzellikti. Emin abi, Hasan abi, Mustafa abi, Tekin abi, Cevdet abi, Satılmış abi...

İnsan bazen yıllardır tanıdığı kişilerle bu kadar yakın hissedemiyor kendini. Ama Mekke'de birkaç gün içinde insanlar birbirine aile gibi yaklaşıyor.

Belki de aynı merkeze yönelmek insanları yakınlaştırıyor.

Tabii Bilal amca ile Mustafa amcayı unutmayalım...

Sürekli geç kalmaları artık yolculuğun doğal bir parçası olmuştu. Bazen herkes hazırlanmış bekliyor, onlar hâlâ eksik bir şey arıyor olurdu. Ama bugün dönüp baktığımda en sıcak tebessümlerim oralarda saklı.

Çünkü insanın hafızasında sadece büyük ibadet anları kalmıyor; küçük insan hâlleri de kalıyor.

Birlikte beklemek, birlikte yürümek, birlikte yorulmak, birlikte çay içmek...

Asıl kardeşlik biraz da oralarda kuruluyor.

Bu yolculuk bana şunu öğretti:

İnsan kutsal yerlere sadece Allah'a yaklaşmak için gitmiyor. Aynı zamanda kendine, dostluğa, sadeliğe ve gerçek hayata yaklaşmak için de gidiyor.

Mekke'den döndüğümde fark ettim ki orada en çok değişen şey düşüncelerim değil, ritmim olmuştu.

Daha yavaş düşünmeye başlamıştım.

Daha dikkatli bakmaya.

Daha az konuşmaya.

Belki biraz daha gerçek yaşamaya...

Çünkü Kâbe insanın hayatına büyük cümleler eklemiyor.

Sadece gereksiz olanları sessizce çıkarıyor.

Geriye insanın özüyle baş başa kalabileceği bir sessizlik bırakıyor.

"Kitap hediye eden el, dost elidir. O eli tutun, boşlukta bırakmayın."

Kitapçı Baba

HOŞ BİR SÂDA*

**"Avazeyi bu âleme Davud gibi sal.
Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş."
Şair Bâkî*

Dünya denilen bu koskoca handa.
Yolcuyuz, gideceğiz bir gün, bir anda.
Gerçeği idrak et, ol sen de bu izanda.
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

Herkese verilmiş bir süre, bir ecel.
Mühlet bitince çağırırlar, "haydi gel."
Şudur en doğrusu, şudur en güzel.
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

Bir bir gidiyor, Dünya'dan vakti dolan.
Var mı elinde ebedî, her daim kalan?
Beni dinle, anla, şudur mühim olan?
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

Avutmaz mal-mülk, avutmaz para-pul.
Yalnız Allah'ı anmakla mutlu olur kul.
Sen de yalnız bu gerçek ile huzur bul.
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

Fikrin yaşasın hep nesilden nesile.
Görüşlerin yayılsın dilden dile.
Seni kurtaracak tek şey, ölsen bile.
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

Yunus der ki, mal da yalan, mülk de yalan.
Haydi biraz sen, biraz da sen oyalan.
Bu Cihana Davudi bir nida salan.
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."
"Bu Gök Kubbe'de kalan hoş bir sâda imiş."

AHMET SANDAL

"Sana kitap hediye edeni unutma,
sana kitap okuyanı hiç unutma."

Cahit ZARİFOĞLU